

МАКЕДОНСКА БЕРЗА
АД СКОПЈЕ

ИЗВЕШТАЈ
ЗА СЛЕДЕЊЕ НА УСОГЛАСЕНОСТА НА
КОТИРАНИТЕ ДРУШТВА СО
КОДЕКСОТ ЗА КОРПОРАТИВНО
УПРАВУВАЊЕ ВО 2023

ОКТОМВРИ

2024

Содржина

I. ВОВЕД	3
II. ПРАВНА РАМКА	5
III. ПРЕГЛЕД НА ОФИЦИЈАЛНИОТ ПАЗАР НА МАКЕДОНСКА БЕРЗА	7
IV. ПРЕГЛЕД НА УСОГЛАСЕНОСТ СО КОДЕКСОТ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ	9
V. ДЕТАЛНА ОЦЕНА ЗА УСОГЛАСЕНОСТА И ПРАКТИКИ НА УПРАВУВАЊЕ (ПО ТЕМА)	19
Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите	20
Дел 2: Надзорен одбор	21
Дел 3: Управен одбор	27
Дел 4: Судир на интереси	29
Дел 5: Ризик и контрола	30
Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес	31
Дел 7: Транспарентност и објавување	33
VI. ЗАКЛУЧОЦИ	35
ПРИЛОГ 1: Листа на котирани друштва коишто имаат обврска да известат за примена на Кодексот за корпоративно управување на Македонска берза за 2023 година	37

НАПОМЕНА:

„Овој Извештај се заснова на одговорите коишто котираните друштва ги дадоа во рамки на прашалниците за примена на Кодексот за корпоративно управување и Македонска берза не одговара за потполноста, содржината, точноста и вистинитоста на дадените одговори.

За одговорите во прашалниците односно дека истите се точни и вистинити и дека веродостојно ја отсликуваат примената на принципите и најдобрите практики на корпоративното управување од страна на друштвото пропишани со Кодексот за корпоративно управување одговара органот на управување на друштвото, односно одборот на директори во едностепениот систем на управување и управниот одбор во двостепениот систем на управување. Во врска со тоа органот на управување на друштвото дава изјава за примена на кодекс за корпоративното управување како составен дел на годишниот извештај од работењето.”

I. ВОВЕД

Кодексот за корпоративно управување на акционерските друштва котираани на Македонска Берза (во понатамошниот текст „Кодекс“) беше усвоен и објавен од страна на Македонска Берза АД Скопје (во понатамошниот текст: Берза) во 2021 година и започна да се применува во 2022 година. За неговата примена котираните друштва за првпат известија во 2023 година со поднесување на годишните извештаи за работењето за 2022 година. Со Кодексот се поставуваат подетални и повисоки стандарди на корпоративно управување во однос на оние коишто се воспоставени со законските прописи. Целта на Кодексот е да промовира ефикасно и ефективно управување и отчетност на акционерските друштва чии хартии од вредност котираат на Берзата.

Кодексот се однесува на друштвата чии акции котираат на Официјалниот пазар на Берзата што ги исполнуваат условите пропишани во Правилата за котација. Овие друштва треба на годишно ниво да известуваат за тоа дали ги применуваат најдобрите практики пропишани во Кодексот. Останатите котираани друштва, коишто не ги исполнуваат пропишаните услови може на доброволна основа да известат за примена на Кодексот од нивна страна. Кодексот, по својата природа е акт чија имплементација се базира на принципот „примени или појасни зошто не си применил“, што од своја страна значи дека применувањето на одредбите не мора да биде направено целосно и без исклучок од страна на сите друштва на кои се однесува, меѓутоа, доколку друштвата не применуваат одредена одредба, тогаш тие мора тоа да го обелоденат и да ја образложат причината зошто постапиле на тој начин.

Овој Извештај за следење на усогласеноста со Кодексот на акционерските друштва котираани на Македонска Берза (во понатамошниот текст „Извештај“) е **вториот мониторинг извештај** изготвен од страна на Берзата. Извештајот дава приказ на податоците за корпоративното управување на котираните друштва за втората година од примената на Кодексот, односно **истиот се однесува на корпоративните практики на друштвата во 2023 година.**

Со цел следење на состојбата со примена на Кодексот и споредбена анализа на истата, во одредени делови овој Извештај дава приказ на примената на одредбите во 2023 година (тековна година) споредено со 2022 година (претходна година).

Имајќи предвид дека обврската за известување за примената на Кодексот е сеуште нова за друштвата и дека на друштвата им е потребен определен временски период за да ги направат потребните промени во начинот на нивното управување и да разберат што се очекува од нив во однос на известувањето за Кодексот, овој Извештај како и претходниот примарно содржи фактички информации за усогласеноста на корпоративното управување на друштвата со Кодексот, наместо да дава став за квалитетот на нивните практики на управување и известување. Пристапот и методологијата коишто се користени за изработка на овој Извештај може да бидат променети во иднина при изработка на следните извештаи и истите да содржат повеќе детали за квалитетот на практиките на управување и известување на друштвата, вклучително и подетални информации за поединечната усогласеност на друштвата со Кодексот на ниво на друштво.

Оценувањето на усогласеноста со Кодексот е извршено врз основа на податоците што се доставени од котираните друштва за усогласеноста со седумте делови на Кодексот и тоа:

Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите

Дел 2: Надзорен одбор

Дел 3: Управен одбор

Дел 4: Судир на интереси

Дел 5: Ризик и контрола

Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес

Дел 7: Транспарентност и објавување.

Нивото на усогласеност со одредбите и деловите од Кодексот и оваа година варира, но сепак просечната стапка на усогласеност на корпоративното управување на друштвата со Кодексот е 79% и истата бележи зголемување во однос на претходната година од 3%. Напредок во усогласеноста е забележан во однос на сите делови од Кодексот. Резултатите се добри и ветувачки, но секако постои уште простор за понатамошни подобрувања, за кои се надеваме дека ќе известуваме во идните извештаи за усогласеност.

II. ПРАВНА РАМКА

Правната рамка на која се заснова корпоративното управување во нашата земја и согласно која се одвиваше известувањето за примена на Кодексот во 2022 година остана непроменета во однос на известувањето за 2023 година и покрај интензивирањето, односно финализирањето на активностите за донесување на нови законски решенија во областа на трговските друштва, тргувањето со хартии од вредност и сметководството и дополнителното усогласување на овој дел од националното законодавство со правото на ЕУ.

Согласно важечката законска и подзаконска регулатива во 2023 година правната рамка на која се заснова корпоративното управување во нашата земја во основа се состои од Законот за трговските друштва и Законот за хартии од вредност, иако постојат и други закони каде што се регулираат одредени аспекти на оваа проблематика, како и закони со кои се регулира работењето на различните видови на друштва (на пример банки, осигурителни компании и др.). Врз основа на Законот за хартии од вредност, Берзата ги донесува Правилата за котација, а врз основа на истите е донесен Кодексот. Усвојувањето на Кодексот од 2021 година, беше препознаено од Европската комисија како напредок на Северна Македонија кон усогласување на национално право на друштва со правото на ЕУ.

Во контекст на процесот на усогласување на националното право со правото на ЕУ, завршени се или се во тек активности за регулаторни измени поврзани со Законот за хартии од вредност, Законот за трговски друштва и Законот за сметководство, коишто ќе имаат дополнително влијание на котираните друштва и нивните обврски поврзани со корпоративното управување.

Имено, новиот Закон за финансиски инструменти со кој се заменува досегашниот Закон за хартии од вредност се усвои во март 2024 година и истиот ќе започне да се применува од септември 2025 година. Иако во видоизменета форма, приемот на котација на официјалниот пазар на Берзата и понатаму продолжува, со тоа што новите законски решенија го регулираат приемот на тргување на финансиски инструменти на регулиран пазар управуван од страна на Берзата како пазарен оператор. Во рамки на усогласување на своето работење со новиот закон, Берзата ќе усвои правила во кои ќе бидат предвидени обврски за издавачите чии финансиски инструменти ќе бидат примени на тргување на официјалниот пазар, вклучително и обврската за примена на Кодексот за корпоративно управување. Освен Законот за финансиски инструменти, во март 2024 година донесен е и Закон за проспект и обврски за транспарентност на издавачите на хартии од вредност чија примена, исто така, е одложена до септември 2025 година и во кој се содржани новини во поглед на обврските за транспарентност на трговските друштва. Со ваквите нови законски решенија се имплементираа најновите директиви на ЕУ од областа на пазарот на капитал и имаат за цел да обезбедат поголема заштита на инвеститорите и поголема сигурност и доверба во пазарот воопшто, а секако се очекува и позитивно влијание и врз корпоративното управување на котираните друштва, особено од аспект на транспарентноста и објавувањето на информации.

Секако, позначајни промени од аспект на корпоративното управување се најавени со донесувањето на новиот Закон за трговски друштва, којшто вклучува новини коишто доколку бидат усвоени, ќе влијаат на целокупното корпоративно управување на акционерските друштва, односно на котираните друштва, и коишто, меѓу другото, се однесуваат на: обврска за котираните друштва да изготвуваат извештај за корпоративно управување наместо досегашната изјава за корпоративно управување; бројот на

независни членови на одборот на директори; политиката на наградување, како и обврската за изготвување извештај за наградување; правото на првенство на акционерите; периодот за свикување на собрание на акционери, правата на акционерите поврзани со електронско гласање, содржината на годишниот извештај за работа и други аспекти на остварување на правата на акционерите.

Со најавените измени во областа на сметководството на друштвата преку донесување на нов Закон за сметководство, со кој се има за цел усогласување на националното законодавство со европските директиви во областа на финансиско и нефинансиски известување, се врши понатамошна регулација на корпоративното управување на друштвата преку одредбите кои се однесуваат на содржината на годишниот извештај за работа, обврската за изготвување на извештај за корпоративно управување и обврски за нефинансиски известувања. Имено, со предложеното законско решение се предвидува дека сите правни лица од јавен интерес чии хартии од вредност котираат на регулиран пазар се должни согласно правилата на регулираниот пазар да подготват извештај за корпоративно управување како составен дел на годишниот извештај за работа. Дополнително, за одредени категории на трговски друштва се предвидува обврска за нефинансиски известувања, кои меѓу другото се однесуваат и на информации за активностите на друштвото врз животната средина, социјалните прашања и прашањата поврзани со другите засегнати страни. Преку ваквите нови законски решенија се очекува поголема транспарентност на информации за работењето од страна на друштвата од јавен интерес и подобрување на нивните практики на корпоративно управување, како и поголема транспарентност и известување во однос на применувањето на ESG принципите и грижата за животната средина и општеството.

Секако, доколку донесувањето на наведените закони и новините кои во истите се предвидени во однос на корпоративното управување на друштвата се одрази и на содржината одредбите на Кодексот, Берзата можеби ќе треба да направи ревизија на Кодексот, со цел истиот да биде во линија со законските решенија.

Имајќи ја предвид предвид и само актуелната правна рамка, може да се констатира дека постои солидна основа за котираните друштва да го инкорпорираат концептот на добро корпоративно управување во нивниот бизнис модел, при што Кодексот има важна улога и е поттик за понатамошен развој и подобрување на корпоративното управување од страна на друштвата. Доброто корпоративно управување влијае на долгорочните перформанси на друштвото преку поттикнување на долгорочни инвестиции, финансиска стабилност и деловен интегритет. Кодексот е наменет да им помогне на котираните друштва да ги постигнат овие цели.

III. ПРЕГЛЕД НА ОФИЦИЈАЛНИОТ ПАЗАР НА МАКЕДОНСКА БЕРЗА

На крајот на 2023 година, на Официјалниот пазар на Македонска Берза АД Скопје беа котираны акции на 93 друштва, од кои 4 друштва се долгорочно суспендирани, а останатите 89 друштва коишто се и предмет на статистичките анализи на Берзата, се котираны на следните подсегменти:

- Супер котација (1 друштво);
- Берзанска котација (23 друштва) и
- Задолжителна котација (65 друштва).

Заклучно со 31 декември, во 2023 година на Берзата беше остварен промет со акциите на 89 котираны друштва во износ од 2.688.085.959 денари.

Според Правилата за котација на Берзата, само оние друштва чии акции се котираны на Официјалниот пазар на Берзата на сите пазарни подсегменти кои на ден 31.12 секоја тековна година исполниле најмалку три од следните четири услови се задолжени да известуваат за тоа како го примениле Кодексот:

- Пазарна капитализација во вредност од најмалку 5.000.000 евра.
- Најмалку 100 акционери.
- Најмалку 5% распространетост на родот на акциите во јавноста.
- Со акциите на издавачот се тргувало во најмалку 30% од вкупниот број на денови на тргување во тековната година.

Берзата годишно утврдува кои друштва ги исполнуваат овие критериуми и истите ги објавува на својата интернет страница. Сите други котираны друштва кои не ги исполнуваат критериумите се охрабруваат доброволно да го имплементираат Кодексот на начин пропишан во Правилата за котација.

Листата на котираны друштва коишто имаат обврска да известат за примена на Кодексот за корпоративно управување на Македонска берза АД Скопје за 2023 година е дадена во Прилог 1 на овој Извештај.

Како што е прикажано во табеларниот Приказ 1 подолу, Берзата утврди дека 26 од 89 друштва (30%), ги исполниле критериумите опишани погоре и дека истите се должни да известат за примената на Кодексот во 2023 година.

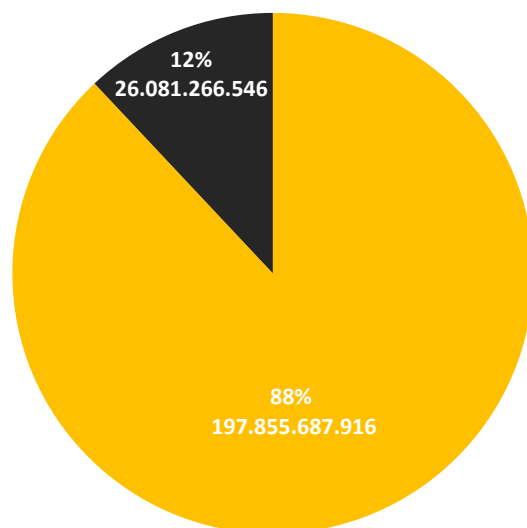
Приказ 1: Друштва кои се обврзани да известуваат за усогласеност со Кодексот наспроти вкупен број на котираны друштва

	Супер Котација	Берзанска котација	Задолжителна котација
Вкупен број на котираны друштва	1	23	65
Вкупен број на друштва кои се обврзани да известуваат за усогласеност со Кодексот	1	15	10

Иако само 26 друштва беа задолжени да известуваат за нивната усогласеност со Кодексот, овие друштва играат значајна улога во тргувањето на Берзата. На пример, тие ја претставуваат најголем дел од вкупната пазарна капитализација на Официјалниот пазар на Берзата, како што е наведено во Приказ 2 подолу. Исто така, тие го опфаќаат речиси

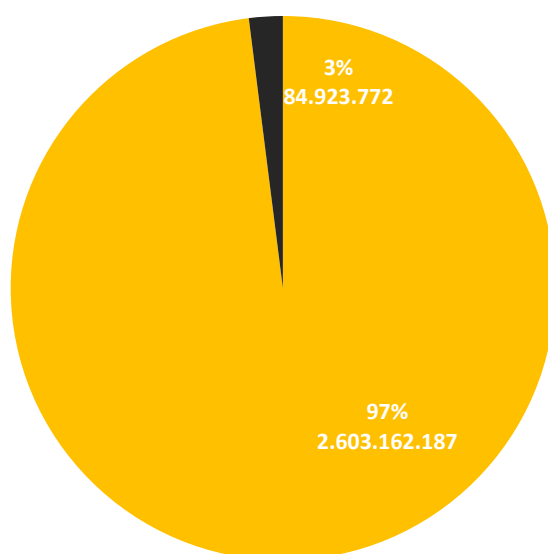
целиот промет на Официјалниот пазар на Берзата во текот на 2023 година, како што е во Приказ 3, подолу.

Приказ 2: Пазарна капитализација на 26 друштва наспроти вкупна пазарна капитализација (во денари)

- Пазарна капитализација на друштвата обврзани да известуваат за усогласеност со Кодексот
- Други друштва

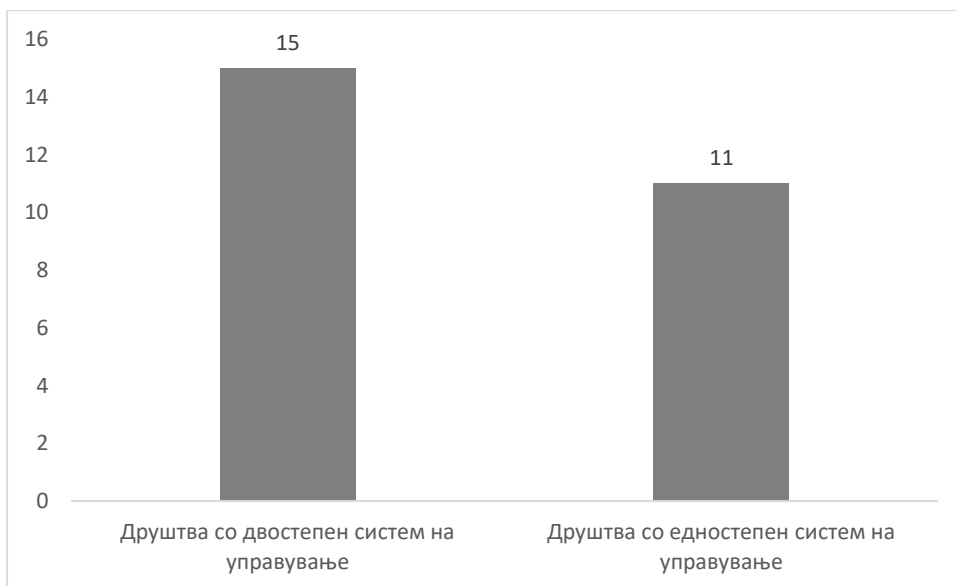
Приказ 3: Вкупен промет на 26-те друштва кои известиле за усогласеност со Кодексот наспроти вкупниот промет на останатите котирани друштва (во денари)

- Вкупен промет на 26-те компании
- Вкупен промет на останатите компании

Во основниот текст на Кодексот е употребена терминологија и е пишуван на начин кој е соодветен за друштва со двостепен систем на управување, односно друштва коишто имаат надзорен и управен одбор, но преку еден од прилозите кон основниот текст, Кодексот е соодветно адаптиран и за друштва со едностепен систем на управување, односно друштва коишто имаат одбор на директори. Како што е прикажано во Приказ 4, поголемиот дел од друштвата кои беа задолжени да известуваат за нивната усогласеност со Кодексот имаат двостепен систем на управување.

Приказ 4: Број на друштва со едностепен и двостепен систем на управување

IV. ПРЕГЛЕД НА УСОГЛАСЕНОСТА СО КОДЕКСОТ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ

Друштвата коишто ги исполнуваат условите од Правилата за котација на Берзата за примена на Кодексот мора да поднесат изјава за примена на Кодексот со содржина пропишана во Правилата за котација, во рамките на своите годишни извештаи за работа. Воедно, друштвата треба да ги пополнат соодветните прашалници пропишани и објавени на интернет страната на Берзата. Друштвата треба да ги објават прашалниците на својата интернет страница и преку апликацијата СЕИ-Нет на Берзата, во роковите за објава на годишниот извештај за работење на друштвото предвидени во Правилата за котација. Органот на управување на друштвото е одговорен за пополнување на прашалниците и за соодветно објаснување на причините во случај на неприменување на некои одредби од Кодексот.

Имено, друштвата известуваат за нивната усогласеност со практиките од Кодексот за корпоративно управување преку Прашалникот „примени или појасни зошто не си применил“ (Comply-or-Explain Questionnaire - CEQ Прашалник). Исто така, друштвата го пополнуваат и Прашалникот за корпоративно управување (Governance Information Questionnaire –GIQ Прашалник) којшто ги содржи информациите кои друштвата треба да ги објават согласно овој Кодекс.

Податоците за усогласеност во овој Извештај се засноваат на информациите обезбедени од одговорите на друштвата на Прашалниците, при што е користена проценката што самите друштва ја наведуваат за нивната усогласеност со конкретните одредби од Кодексот. Процентите на усогласеност со конкретен дел или одредба од Кодексот кои се добиени како резултат на анализи на одговорите на друштвата се збирни податоци и се однесуваат на сите анализирани друштва заедно и истите се разликуваат од процентот на усогласеност со конкретен дел или одредба од Кодексот на секое друштво поединечно.

Со оглед на тоа што Кодексот го применува принципот „примени или појасни зошто не си применил“, при одговарање на SEQ Прашалникот, а во поглед на статусот на усогласеност, друштвата може да одберат различни опции: „Да“, „Делумно“, „Не“ и „Неприменливо“ (каде околностите опишани во одредбата на Кодексот не се случиле).

Пристапот „примени или појасни зошто не си применил“ подразбира дека примената на одредбите пропишани во Кодексот не е задолжителна за котираните друштва. Друштвата можат да не применат некоја одредба од Кодексот во случаи каде што според нив постојат оправдани причини за тоа, на пример, доколку таквата одредба не одговара на големината, структурата или потребите на друштвото. Меѓутоа, доколку друштвата изберат да не применат одредена одредба, тие мора тоа да го обелоденат истото во SEQ Прашалникот и да дадат објаснување зошто конкретната одредба не можела да биде применета.

За целите на утврдување на севкупната усогласеност на друштвата со Кодексот, користена е следната методологија на вреднување со следната градација во бодови:

- Во случаите кога друштвото е во целосна усогласеност со одредба од Кодексот и одговорот во SEQ Прашалникот е „Да“, се доделува 1 бод.
- Во случаите кога одредбата од Кодексот е „Неприменлива“, друштвото се смета како целосно усогласено и се доделува 1 бод. На само 17 одредби¹ од Кодексот може да се одговори со „Неприменливо“. Подолу се дадени примери како една одредба може да биде неприменлива:

Одредба	Одговор даден од друштвото	Појаснување
2.14 При избор на потенцијални членови на Надзорниот одбор, покрај оние што се утврдени во закон, се земаат предвид и следниве критериуми: a. поседување на личен интегритет и етика; b. поседување професионално искуство и знаење што е релевантно за дејноста на друштвото и неговата функција; и c. способноста и достапноста за активно и конструктивно учество во дискусиите и одлучувањето на Надзорниот одбор.	„Неприменливо“	Во текот на 2023 година не беше извршен избор на членови на Одборот на Директори, поради што оваа одредба не може да се примени.

- Во случаите кога друштвото е делумно усогласено со одредба од Кодексот

¹ Станува збор за следните одредби на кои може да се одговори со „Неприменливо“: 1.2, 1.3, 1.10, 2.6, 2.14, 2.15, 2.16, 2.22, 2.28, 3.3, 3.5, 3.10, 4.3, 4.4, 5.9, 5.12 и 6.4.

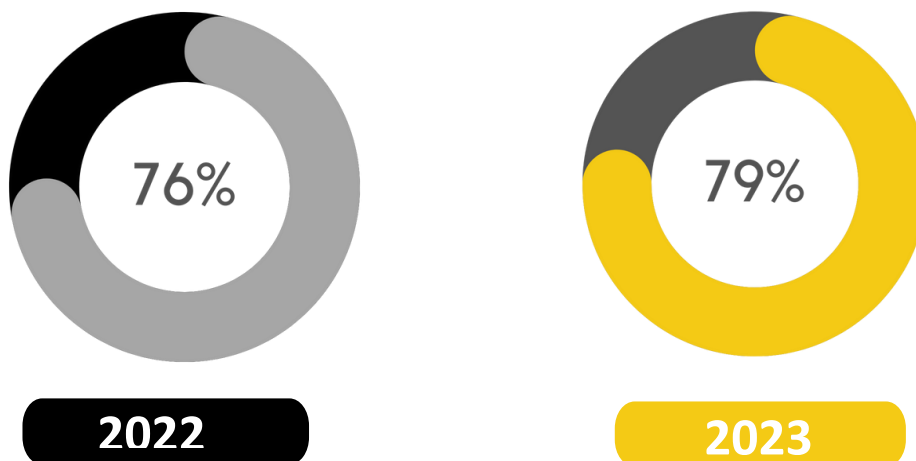
(вклучувајќи ги и оние одредби со повеќе од едно прашање на SEQ Прашалникот²) и одговорот во SEQ Прашалникот е „Делумно“, се доделува 0.5 бода.

- Во случаите кога друштвото не е усогласено со одредбата на Кодексот и одговорот во SEQ Прашалникот е „Не“, не се доделуваат бодови, односно се доделуваат (0) бода.

Врз основа на методологијата опишана погоре, и користејќи ја проценката што самите друштва ја навеле за нивната усогласеност со конкретните одредби од Кодексот во Прашалниците за 2023 година, просечната стапка на усогласеност со Кодексот на сите 26 друштва изнесува 79%. Во 2022 година, бројот на друштва кои доставија Прашалници за нивната усогласеност со Кодексот изнесуваше 27 друштва, а просечната стапка на усогласеност со Кодексот изнесуваше 76%. Со оглед на тоа што овој Извештај се однесува на втората година во која од котираните друштва се бараше да го применуваат Кодексот, благиот пораст на просечната усогласеност со Кодексот е очекуван, бидејќи друштвата имаа можност да имплементираат или да подобрат дел од своите корпоративни практики во работењето кои се опфатени со одредбите од Кодексот.

Приказ 5: Компаративен преглед на усогласеноста со Кодексот за 2022 и 2023 година

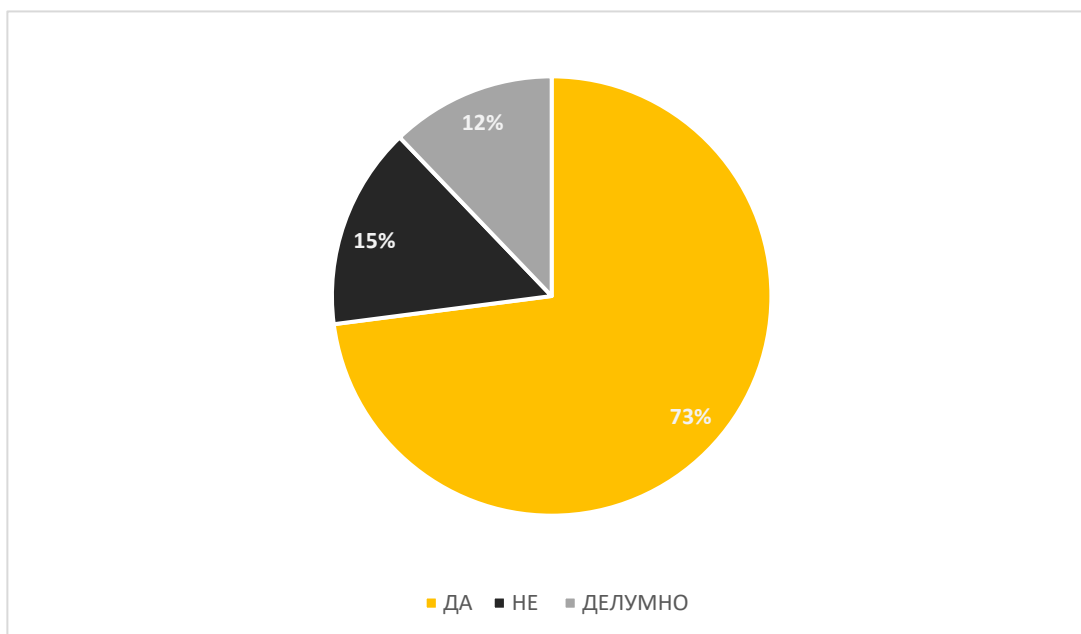

Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во сите делови на Кодексот, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 73%, за делумната усогласеност

² Во случаите каде што во SEQ Прашалникот има повеќе прашања за една одредба беше оценувана усогласеноста со одредбата а не со секое прашање, па ако на некое од прашањата е одговорено со „Не“ или „Делумно“, иако има и одговори со „Да“, одговорот за одредбата ќе биде делумно, односно беше направено бодување за делумна усогласеност.

изнесува 12 %, а за неусогласеност изнесува 15%.

Приказ 6: Усогласеност со Кодексот според тип на одговор

Овој дел од Извештајот вклучува податоци и коментари за севкупните нивоа на усогласеност на друштвата во две различни форми: (i) според нивното ниво на усогласеност, при што друштвата се групирани во категории врз основа на нивните стапки на усогласеност и (ii) просечна усогласеност од страна на сите друштва за секој од седумте делови од Кодексот.

Усогласеност според категории

Табеларниот Приказ 7 го прикажува процентот на усогласеност на друштвата, кои се групирани по категории во зависност од степенот на усогласеност со Кодексот, а со цел да се увидат разликите во степенот на усогласеност по одделни друштва. Ова е особено корисно ако се земе предвид дека примерокот содржи релативно мал број на друштва:

Приказ 7: Процент на усогласеност на друштвата по категории (2022/2023)

Година	Процент на усогласеност (%)	0-20	21-40	41-60	61-80	81-100
2022	Процент на друштвата (%)	0	0	15	41	44
2023	Процент на друштвата (%)	0	0	8	46	46

Охрабрувачки е фактот дека Приказот 6 укажува на генерално подобрување во процентот на усогласеност со Кодексот во 2023 година во споредба со претходната година. Најевидентна е промената во третата категоријата која укажува на тоа дека претходната

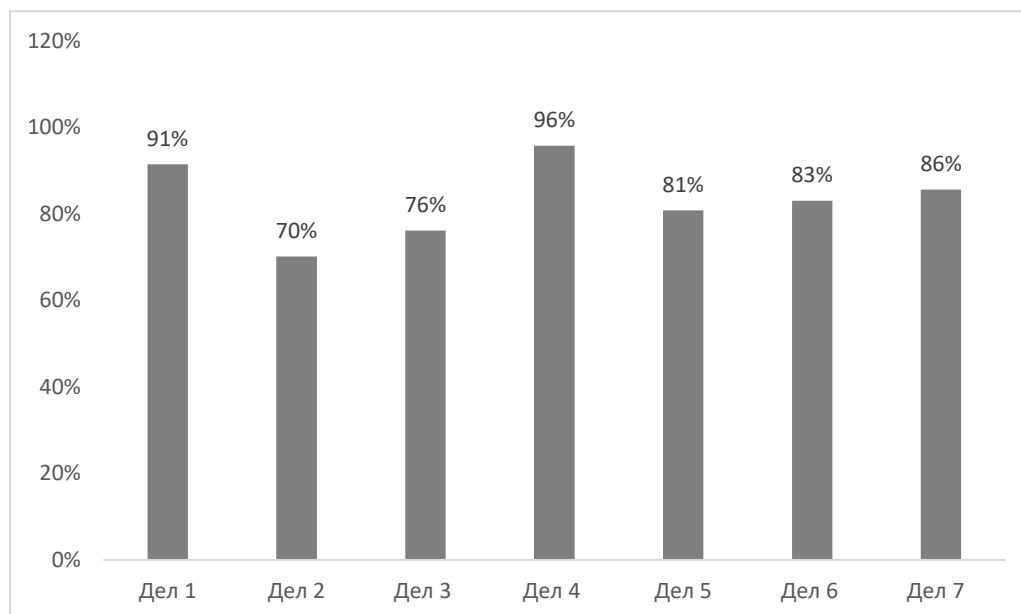
година 15% друштва биле во категоријата на усогласеност со 41-60% од одредбите, додека во 2023 година процентот на тие друштва се намалил на 8% за сметка на друштвата кои се усогласени со поголем процент од одредбите во Кодексот. Подобрување има и кај процентот на друштвата кои се усогласени со 61-80%, односно 81-100% со одредбите од Кодексот, односно по 46% од друштвата припаѓаат на овие категории на усогласеност.

За истакнување е дека во категоријата на друштва со највисок процент на усогласеност (81-100) се и банките коишто имаа обврска да известат за примената на Кодексот, што произлегува од фактот дека банките, согласно Законот за банки, имаат низа дополнителни нормативни барања што произлегуваат од правилата за корпоративно управување пропишани од Советот на Народната банка, а во согласност со меѓународните стандарди.

Усогласеност според делови од Кодексот

Приказот 8 го прикажува просечниот процент на усогласеност со секој дел од Кодексот. Како што може да се види, постојат значителни разлики во усогласеноста со секој дел од Кодексот, кои се движат од 96% за Дел 4 (Судир на интереси) до 70% за Дел 2 (Надзорен одбор). И оваа како и претходната година, Делот 4 (Судир на интереси) останува дел со најголема усогласеност, додека Делот 2 (Надзорен одбор) е дел со најмала усогласеност. Сепак, за одбележувањето е фактот дека усогласеноста со овие два дела од Кодексот е за 2% подобрена отколку усогласеноста со овие делови во 2022 година, кога за Делот 4 изнесуваше 94%, а за Делот 2 изнесуваше 68%.

Приказ 8: Просечен процент на усогласеност со Кодексот по дел

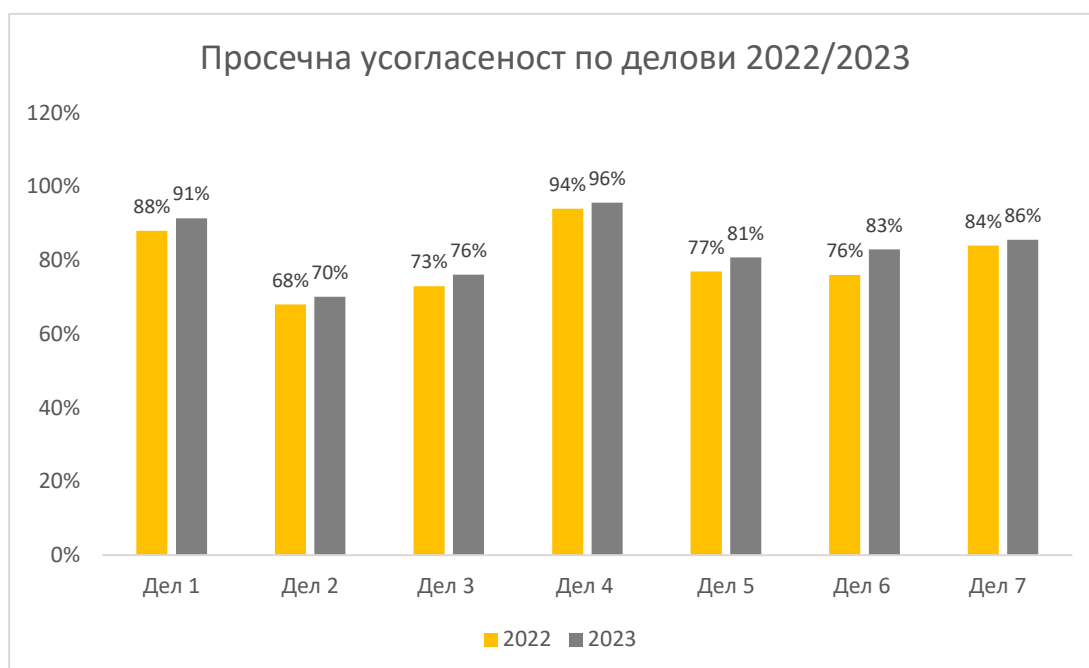

Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите (15 прашања)
Дел 2: Надзорен одбор (34 прашања)
Дел 3: Управен одбор (11 прашања)
Дел 4: Судир на интереси (4 прашања)

Дел 5: Ризик и контрола (14 прашања)
Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес (7 прашања)
Дел 7: Транспарентност и објавување (4 прашања)

Во Приказот 9 се прикажани компаративно просечните проценти на усогласеност по делови за 2022 и 2023 година.

Приказ 9: Компаративен преглед на просечните проценти на усогласеност со Кодексот по делови за 2022 и 2023 година

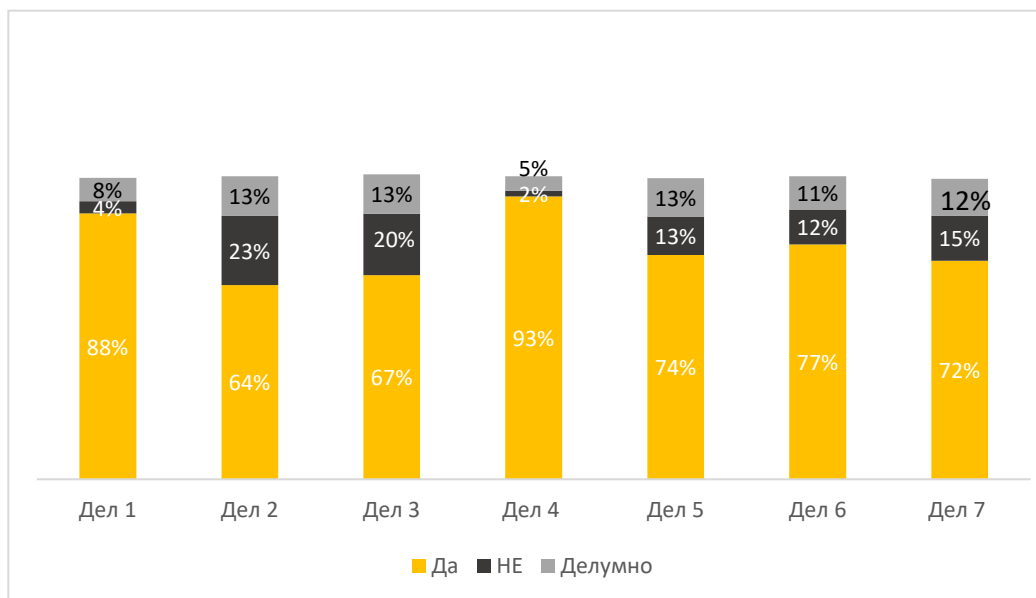
Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите (15 прашања)
Дел 2: Надзорен одбор (34 прашања)
Дел 3: Управен одбор (11 прашања)
Дел 4: Судир на интереси (4 прашања)

Дел 5: Ризик и контрола (14 прашања)
Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес (7 прашања)
Дел 7: Транспарентност и објавување (4 прашања)

Разликите во нивоата на усогласеност со различните делови од Кодексот, и оваа како и претходната година може делумно да се објаснат со тоа дали постојат постоечки слични одредби во важечката законска регулатива или во Правилата за котирација на Берзата. Онаму каде што е тоа случај, на пример во Дел 1, кој ги опфаќа правата и односите со акционерите, нивоата на усогласеност се генерално повисоки од онаму каде што има релативно малку постоечки барања или стандарди (како што се Дел 2 и 3 за работата и составот на Надзорниот и Управниот одбор). Исто така, овие разлики може да бидат резултат и на бројот на прашања во Прашалникот за секој од деловите на Кодексот. Така на пример за Делот 2 во Прашалникот се содржани 34 прашања, додека за Делот 4 се содржани само 4 прашања, што е релативно мал број на прашања во споредба со поголемиот број прашања за Делот 2, како и другите делови од Кодексот.

Приказот 10 дополнително ги разработува податоците со одвојување на случаите кога друштвата изјавиле дека се целосно, делумно или воопшто не се усогласени со одредбите од Кодексот.

Приказ 10: Процент на усогласеност со седумте дела на Кодексот според тип на одговор

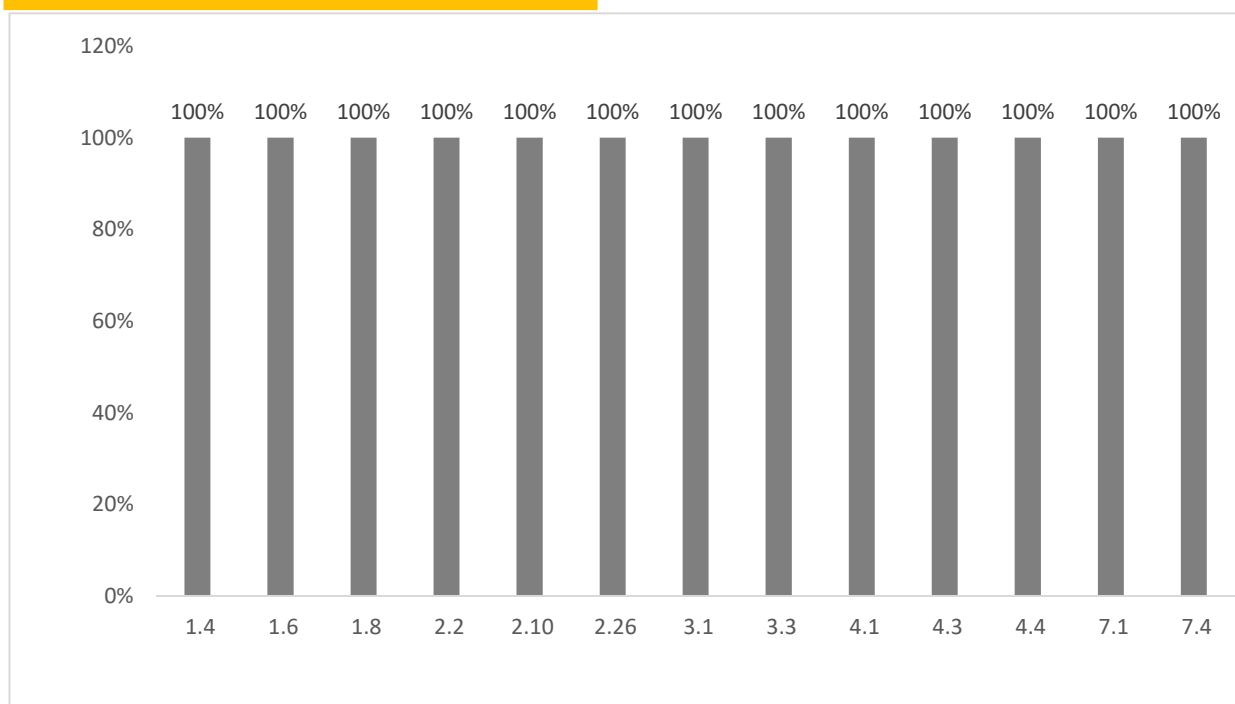
Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите (15 прашања)
Дел 2: Надзорен одбор (34 прашања)
Дел 3: Управен одбор (11 прашања)
Дел 4: Судир на интереси (4 прашања)

Дел 5: Ризик и контрола (14 прашања)
Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес (7 прашања)
Дел 7: Транспарентност и објавување (4 прашања)

Усогласеност со поединечни одредби на Кодексот

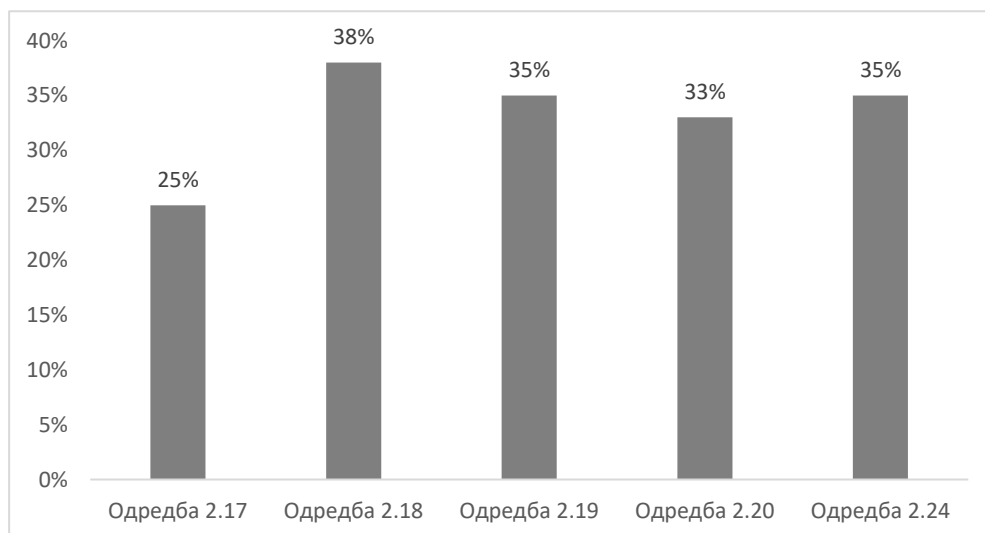
Разликите во нивоата на усогласеност со деловите од Кодексот се рефлектираат и во нивоата на усогласеност со поединечните одредби, како што е илустрирано во Приказите 11 и 12 кои ги прикажуваат одредбите со највисоки и најниски стапки на усогласеност. Има тринаесет одредби кои имаат 100% стапка на усогласеност, додека претходната година бројот на овие одредби изнесуваше осум. Бројот на одредби со најниска стапка на усогласеност во 2023 како и во претходната година изнесува пет, но во 2023 година има подобрување во висината на процентот усогласеност, па така петте најниски стапки на усогласеност се движат од 25% до 38%. Сите пет најниски стапки на усогласеност и осум од 10-те најниски се во Дел 2 од Кодексот.

Приказ 11: Одредби со највисоко ниво на усогласеност

- 1.4 - Детали за Собранието на акционери кои се објавени на веб-страната на друштвото
- 1.6 - Собранието на акционери се одржува во време и на место погодно за акционерите
- 1.8 - Друштвото дава можност за гласање преку полномошник, а постапката и образецот за за истото е објавена на веб-страницата на друштвото
- 2.2 - Внатрешните акти специфицираат за кои одлуки е потребно одобрение од Надзорниот одбор
- 2.10 - Надзорниот одбор е составен од доволно број членови за ефективно извршување на задачите
- 2.26 - Материјалите за состанок на надзорниот одбор или комисиите се навремено доставени
- 3.1 - Внатрешните акти ги специфицираат одговорностите на Управниот одбор
- 3.3 - Комисијата за избор и именување, или надзорниот одбор го утврдува знаењето, искуството и вештините и личните квалитети на управниот одбор
- 4.1 - Критериуми за членови на Надзорен и Управен одбор кои се однесуваат за судир на интереси
- 4.3 - Процедури за зделки со заинтересирани страни
- 4.4 - При потенцијален судир на интереси, членот на надзорниот одбор не учествува на состанокот
- 7.1 - Информации кои мора да се објавени на СЕИ-НЕТ и/или во годишниот извештај
- 7.4 - Управниот одбор да ги потврди сите објавени информации

Приказ 12: Одредби со најнизок процент на усогласеност

- 2.17 - Објавување на план за сукцесија на надзорниот одбор
- 2.18 - Формирање на комисија за ревизија
- 2.19 - Формирање на комисија за именување и избор и комисија за надоместоци и награди
- 2.20 - Објавување на правилата за работа на комисиите на надзорниот одбор
- 2.24 - Објавување на информација за членството и состаноците на комисиите на надзорниот одбор

Од поединечната анализа на одговорите за усогласеност на друштвата со Кодексот, за истакнување е фактот дека има друштва коишто имаат максимален процент на усогласеност со речиси сите одредби од Кодексот.

Известување за усогласеноста со Кодексот

Деталното известување за начинот на корпоративно управување во котираните друштва е значаен елемент на пазарната транспарентност, како и на севкупната комуникација помеѓу друштвата и инвеститорите, односно засегнатите лица.

При анализата на одговорите на друштвата за усогласеност со Кодексот уште еднаш се потврди дека овие друштва максимално ги исполнуваат обврските за известување преку СЕИ-НЕТ согласно Правилата за котација, но дека исполнувањето за обврските за објава на потребните информации на веб-страниците на друштвата и во нивните годишни извештаи може да биде подобро во иднина. Имено, согласно одговорите, 16 од 26 друштва ги имаат објавено на своите веб страници информациите коишто Кодексот предвидува дека треба да бидат објавени на тој начин, а 7 друштва имаат објавено годишни извештаи во кои се содржани информации за коишто Кодексот предвидува дека треба да бидат составен дел на годишните извештаи. Берзата очекува дека друштвата ќе обезбедат покомплетни информации на своите веб-страници и во своите годишни извештаи во иднина, како што истите ќе се навикнуваат на известувањето согласно Кодексот. Транспарентноста на друштвата преку нивните веб-страници и годишните извештаи секако ќе биде предмет на анализа и во идните извештаите за усогласеност.

Може да заклучиме дека годинава е забележано извесно подобрување во соодветноста во одговарање на прашањата, што резултирало во намалување или зголемување на процентот на усогласеност со Кодексот. Така, има друштва кај коишто има разлика во одговорите за 2023 и за 2022 година, односно има помала усогласеност со Кодексот во 2023 година. Меѓутоа, тоа е заради тоа што тие друштва за разлика од претходно, попрецизно и пообјективно одговориле на некои прашања и тоа се одразило на конечниот процент на усогласеност. Исто така, има друштва коишто оваа година правилно ја употребиле можноста да одговорат со „неприменливо“, на одредена одредба, онаму каде што е тоа дозволено, за разлика од претходната година каде што на тие прашања одговориле со „не“, и со тоа оваа година постигнале поголем процент на усогласеност во однос на претходната година.

Сепак, има и друштва коишто и понатаму несоодветно одговараат на прашањата од Прашалниците, така што на пример одговараат со „делумно“, онаму каде што одговорот би требало да биде „не“. Уште посебни се ситуациите каде што некои друштва одговориле со „неприменливо“, на прашања за коишто таков вид на одговор не е предвиден во урнекот на Прашалникот објавен на интернет страната на Берзата. Од анализата на таквите одговори може да се заклучи дека соодветен одговор на таквите прашања би бил одговор со „не“, за којшто би можело да се претпостави дека друштвата го избегнале за да не мора да дадат соодветно објаснување зошто не се усогласени со конкретната одредба. За потребите на анализа и изработка на овој Извештај, ваквите одговори беа земени како негативни и согласно методологијата за оценување не им беа доделени поени.

Како несоодветно одговарање на прашањата се и ситуациите во кои за прашања кои се меѓусебно поврзани и зависни, дадени се одговори кои се контрадикторни едни на други. Таков е примерот со друштва коишто одговориле дека немаат формирано комисији за именување и наградување (иако согласно бројот на независни членови на надзорниот одбор би требало да формираат таква комисијата (одредба 2.19), а кои одговориле позитивно на одредбата дека комисијата за именување и избор ги преиспитува големината, составот и функционирањето на управниот одбор најмалку еднаш годишно.

Може да заклучиме дека сеуште има друштва кои не биле сосема сигурни кој е соодветниот одговор за конкретно прашање, како и дека доколку прашањата одговорени со „не„ биле детално објаснети ваквите контрадикторни и нејасни ситуации би биле надминати. Имајќи го ова предвид, Берзата повторно ќе преземе активности за да обезбеди поголема јасност и разбирливост на некои прашања пред следното известувањето на друштвата за усогласеноста со Кодексот во наредната година и за да се спречи настанување на ситуациите на несоодветно одговарање коишто ги споменавме.

Секако, останува во идните извештаи за усогласеност да биде посветено поголемо внимание на квалитетот на одговорите на друштвата и анализите да го опфатат и тој аспект за разлика од минатогодишните и овогодинашните анализи кои се базираат на проценката што самите друштва ја наведуваат за нивната усогласеност со конкретните одредби од Кодексот. Општ впечаток е дека квалитетот на известувањето во втората година е подобрен во однос на првата година на известување, односно има многу добри одговори кои даваат детални и корисни информации за друштвата како и соодветни објаснувања за тоа зошто друштвото не применило конкретна одредба. Сепак, и покрај ваквите подобрувања, сеуште има и одговори кои содржат само минимални информации или содржат несоодветно објаснувања за неприменување на некои одредби. Оттука, постои простор за подобрување на квалитетот на информациите во иднина што е особено важно за доброто корпоративно управување.

Објаснувања

Оценката на Берзата за квалитетот на објаснувањата се заснова на трите критериуми наведени во Кодексот, коишто предвидуваат дека друштвото треба:

- да појасни зошто не ја применува одредбата од Кодексот и во која мера не ја применува, посочувајќи ги конкретните причини и околности за тоа;
- да ги опише дејствијата што ги презело наместо да ја примени одредбата од Кодексот за да ја постигне целта утврдена во соодветниот принцип од Кодексот; и
- доколку друштвото има намера да ја примени одредбата од Кодексот во иднина, да наведе кога очекува да започне со примена на таа одредба.

Повеќето од објаснувањата дадени од друштвата не ги исполнуваат сите три критериуми. На пример, иако многу друштва одговорија дека имаат намера да применат конкретна одредба од Кодексот во иднина, само неколку од нив изјавија кога очекуваат да започнат со примена на истата. Некои од друштвата кои и претходната година одговориле дека некоја одредба ќе ја применат во иднина и оваа година го дале истиот одговор, повторно без да прецизираат кога точно планираат да го направат тоа. Иако е сосема прифатливо дека можеби на друштвата им е потребен определен временски период за да применат некои од одредбите на Кодексот, сепак тие треба да предвидат и да ја наведат временската рамка во која се планира да се започне со примена на таквата одредба. Може да се забележи дека најголем број на објаснувања за примена во иднина има кај одредбите од Делот 2, коишто се однесуваат на комисиите на одборот и дека овде само неколку друштва имаат објаснето прецизно кога се очекува примената на одредбата, кои дејствија се

преземаат наместо примената на одредбата и кои се причините и во која мера е неусогласеноста. И во овој домен, Берзата, до следниот период на известување, ќе преземе активности со цел да се подобри квалитетот на објаснувањата, а при изготвување на идните извештаи, Берзата ќе продолжи да ја следи и оценува и усогласеноста со одредбите за кои претходно било одговорено дека ќе се применуваат во иднина.

За издвојување се и друштвата кои дале соодветни објаснувања на одредбите на кои одговориле дека не ги применувале во извештајниот период, односно посочиле кои други активности се применуваат наместо конкретно наведените во одредбата. На пример, едно друштво известило дека не е усогласено со Одредбата 2.16 којашто се однесува на тоа дали друштвото презема мерки за да обезбеди дека ќе има најмалку 30% жени членови на одборот на директори до 2025 година и дали Годишниот извештај вклучува резиме на преземените активности за исполнување на оваа цел. Притоа, друштвото дава објаснување дека во својот годишен извештај нема резиме на активностите кои се однесуваат на обезбедување на 30% присуство на жените во органите на управување, но дава прецизен податок за процентот на жени во органот на управување и дава дополнително објаснување на принципите кои ги применува за промовирање на еднаквите можности и разноликоста по основ на пол, возраст, култура, религија и други карактеристики на личноста.

И оваа година како и претходната, има друштва кои не дадоа јасна причина зошто не применуваат одредена одредба. Недавањето на соодветно и детално објаснување може да ги наведе инвеститорите и другите засегнати лица да заклучат дека друштвото едноставно го игнорирало тој дел од Кодексот или дека друштвото не сака да ги обелодени причините за неприменување на одредбата. За избегнување на ваквите заклучоци, друштвата треба да имаат поинаков пристап при одговарање на прашањето за конкретната одредба, пристап којшто е посоодветен, јасен и прецизен и којшто одговара на околностите на друштвото.

Иако помалку и оваа година имаше друштва коишто наведоа дека причина за нивната неусогласеност со Кодексот е тоа што предметот на конкретната одредба е законска материја и дека тие постапуваат согласно законските одредби, повторно без да се има предвид дека Кодексот наметнува повисоки стандарди од законите коишто, исто така, треба да се почитуваат. Ваквите одговори се сметаат за несоодветни, поради тоа што целта на Кодексот е да ги поттикне друштвата да усвојат практики кои ќе бидат подетални од Законот или од минималните барања во законот, односно да им наметне на друштвата повисоки стандарди од законските.

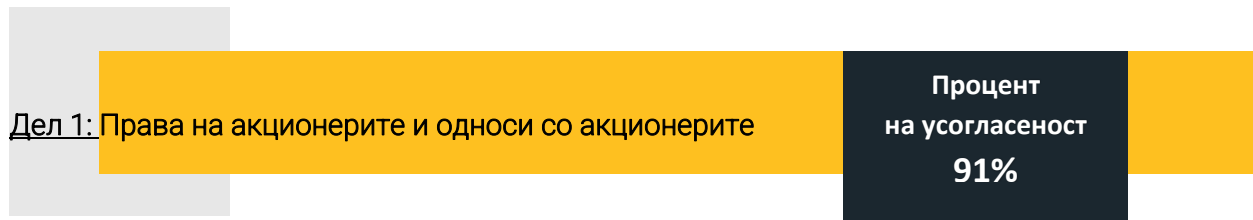
V. ДЕТАЛНА ОЦЕНА ЗА УСОГЛАСЕНОСТА И ПРАКТИКИТЕ НА УПРАВУВАЊЕ (ПО ТЕМА)

Ова поглавје од Извештајот дава подетален преглед на усогласеноста и на постоечките практики на управување на котираните друштва, категоризирани според секој дел од Кодексот:

- Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите
- Дел 2: Надзорен одбор
- Дел 3: Управен одбор

- **Дел 4:** Судир на интереси
- **Дел 5:** Ризик и контрола
- **Дел 6:** Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес
- **Дел 7:** Транспарентност и објавување

Податоците во овој дел се засноваат на SEQ Прашалникот и GIQ Прашалникот коишто се составен дел на Кодексот, а кои беа пополнети од друштвата. GIQ Прашалникот содржи информации за некои од практиките на управување на друштвата, на пример, составот на одборот(ите) и колку често тие се состануваат, како и наградувањето и именувањето на членовите на одборот.

Дел 1 од Кодексот има за цел да обезбеди заштита на правата на акционерите, без оглед на бројот на нивните акции. Оттука, одредбите од овој Дел се однесуваат на правата на акционерите, собранието на акционери и другите поврзани прашања.

Просечниот процент на усогласеност со Делот 1: Права на акционерите и односи со акционерите е 91%, што во однос на претходната година претставува зголемување од 3%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 1, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 88%, за делумната усогласеност изнесува 8%, а за неусогласеност изнесува 4%. Во однос на претходната година, е забележано дека во овој дел е зголемен бројот одговорите за целосна усогласеност, а бројот на одговорите за делумна усогласеност и за неусогласеност е намален.

Во рамки на овие бројки има одредени варијации во одговорите на друштвата. Така на пример, сите друштва коишто го комплетираа SEQ Прашалникот изјавија дека целосно ја применуваат Одредбата 1.4, која бара друштвото да објавува информации за собранието на акционери и материјали на својата веб-страница, Одредбата 1.6, според која друштвото одржува собрание на акционери во време и на место што е погодно за неговите акционери за да можат да учествуваат на седницата и одредбата 1.8 која бара од друштвата да овозможат гласање преку полномошник, да ја уредат и објават постапката и да не поставуваат услови во врска со истото, освен оние пропишани со закон.

Покрај споменатите одредби што се со 100% усогласеност, за издвојување се и Одредбите 1.3, 1.9, 1.10, 1.11, 1.12, 1.13 и 1.15 каде што не постои одговор „не“, што значи дека друштвата се или целосно или делумно усогласени со овие одредби, при што просечниот процент на усогласеност со истите се движи од 88% до 98%. Помеѓу овие одредби е и Одредбата 1.15, каде просечната стапка на усогласеност изнесува 92%, при што 85% од друштвата се целосно усогласени, останатите друштва се делумно усогласени, а нема ниту едно друштво коешто одговорило дека не е усогласено (во оваа одредба е предвидено дека контакт податоците за лицето одговорно за обезбедување навремени и соодветни одговори на прашања или за давање информации на акционерите и инвеститорите морат да бидат јавно достапни, односно се објавуваат на веб страницата на друштвото). Од друга страна, просечната стапка на усогласеност со Одредбата 1.14 е 62%, при што 58% од друштвата се целосно усогласени, а 31% од друштвата не се усогласиле, додека делумно усогласени се 11% од друштвата. Оваа одредба предвидува дека друштвото организира

настани за инвеститорите во текот на годината, покрај собранието на акционери. Притоа, и кај оваа одредба, одредба со најнизок процент на усогласеност во Делот 1, во однос на претходната година се забележува подобрување и зголемување на просечниот процент на усогласеност за 6%.

Дел 2: Надзорен одбор

Процент
на усогласеност
70%

Делот 2 од Кодексот се однесува на улогата на надзорниот одбор (или неизвршните членови на одборот во едностепениот систем на управување) и како тој може ефективно да функционира за да ја поддржува и надгледува работата на менаџментот.³

Просечниот процент на усогласеност со овој Дел од Кодексот е 70% , што, како што е и претходно споменато, е најнискиот процент на усогласеност од сите делови на Кодексот, иако во споредба со претходната година бележи благо зголемување од 2%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 2, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 64%, за делумната усогласеност изнесува 13%, а за неусогласеност изнесува 23%. Во однос на претходната година, забележано е дека се зголемиле одговорите за целосна усогласеност, а се намалиле одговорите за делумна усогласеност и одговорите за неусогласеност. Овие ниски бројки делумно може да се објаснат со фактот што многу од практиките препорачани во овој дел, на пример, комисији на одборот и редовна евалуација или план за сукцесија претходно не биле широко прифатени од котираните друштва во земјава, како и на фактот дека до сега за поголемиот број на друштва не биле законска обврска, но споредено со претходната година кај некои од друштвата има промени во насока на отпочнување со преземање на активности за целите на усогласување со истата.

Остатокот од овој дел од Извештајот содржи податоци за работата и составот на надзорниот одбор (или одборот на директори во едностепен систем), како и подетални информации за усогласеноста.

Број на состаноци на одборот

Одредбата 2.5 бара друштвата да наведат колку состаноци одржал надзорниот одбор или одборот на директори во годината за која се известува. Сите освен две од 26 друштва ги дадоа овие информации. Податоците од GIQ Прашалникот покажуваат дека вкупниот просечен број на состаноци и за друштвата со едностепен и за друштвата со двостепен системи на управување изнесува 10,4 состаноци годишно, при што двостепените одбори имаат малку повисок просек на состаноци од едностепените одбори на директори со 10,7 наспроти 10 одржани состаноци. Како што покажува Приказот 13, повеќето одбори се состанале помеѓу 6 и 15 пати, но има две друштва кои отскокнуваат и кои имале над 20 состаноци во годината.

³ Согласно Кодексот, сите упатувања на надзорен и/или управен одбор треба да се толкуваат со значењето на одборот на директори, со исклучок на одредени одредби вклучени во Прилог Б на Кодексот.

Приказ 13: Број на состаноци на одборот во 2023 година

Број на состаноци	1-5	6-10	11-15	16 - 20	20+	Нема податоци
Број на друштва	3	9	10	0	2	2

Состав на одборот

Одредбата 2.10 од Кодексот предвидува дека надзорниот одбор (или одборот на директори) ќе биде составен од соодветен број на членови за да обезбеди дека и одборот и неговите комисии ќе имаат доволно ресурси за ефективно извршување на доделените задачи.

За оваа одредба се презентираат податоците за едностепените и двостепените структури на одбори одделно, бидејќи одборите на директори ги сочинуваат и извршни и неизвршни членови, додека сите членови на надзорните одбори се неизвршни членови, при што компаративните податоци ќе бидат дадени за неизвршните членови во одборите на директори наспроти членовите на надзорниот одбор.

Според податоците дадени од страна на друштвата во CIQ Прашалникот, просечната големина на неизвршните функции во одборите на директори е 5,5 членови, додека просечната големина на надзорните одбори е 5 членови. Приказот 14 го прикажува опсегот на големини на одборите. Како што може да се види од приказот подолу, врз просечната големина на неизвршните функции во одборите на директори влијае еден одбор којшто отскокнува и кој има вкупно 13 неизвршни членови.

Приказ 14: Вкупен број на неизвршни функции во одборите во едностепен и двостепен систем на управување

Вид на структура на управување	1-3 членови	4-6 членови	7-9 членови	10+ членови
Едностепен систем на управување (неизвршни членови)	0	10	0	1
Двостепен систем на управување (членови на надзорен одбор)	3	8	4	0

Сите одбори на директори имаат мнозинство неизвршни членови, при што бројот на неизвршни се движи од 4 до 13 (4 до 6, со исклучок на одборот којшто отскокнува). Податоците за извршните членови на одборите на директори кај друштвата со едностепен систем и членовите на управниот одбор кај друштвата со двостепен систем на управување, може да се најдат во следниот дел од овој Извештај што ја разгледува усогласеноста со Дел 3 од Кодексот.

Законот за трговските друштва бара најмалку една четвртина од членовите на надзорниот одбор (или неизвршните членови на одборот на директори) да бидат независни кога има четири или повеќе членови на надзорниот одбор или неизвршни членови. Кодексот препорачува сите друштва да имаат најмалку една третина независни неизвршни членови, но тоа не е содржано во одредба туку во препорака, поради што друштвата не треба по

однос на ова да известат по принципот „примени или појасни зошто не си применил“.

Информациите дадени во GIQ Прашалникот покажаа дека просечниот процент на независни членови на одборите на директори и на надзорните одбори, како што се класифицирани од самите друштва, е идентичен за двете структури на одбори (Приказ 15). Поголемиот дел од друштвата имаат еден или двајца независни членови во одборите, едно друштво има тројца независни членови во одборите, а едно друштво има четворица независни членови во одборот. Охрабрувачки е фактот дека кај 16 од 26 друштва најмалку една третина од нивните неизвршни членови или членови на надзорните одбори се класифицирани како независни членови.

Приказ 15: Просечен број на независни членови на одборите

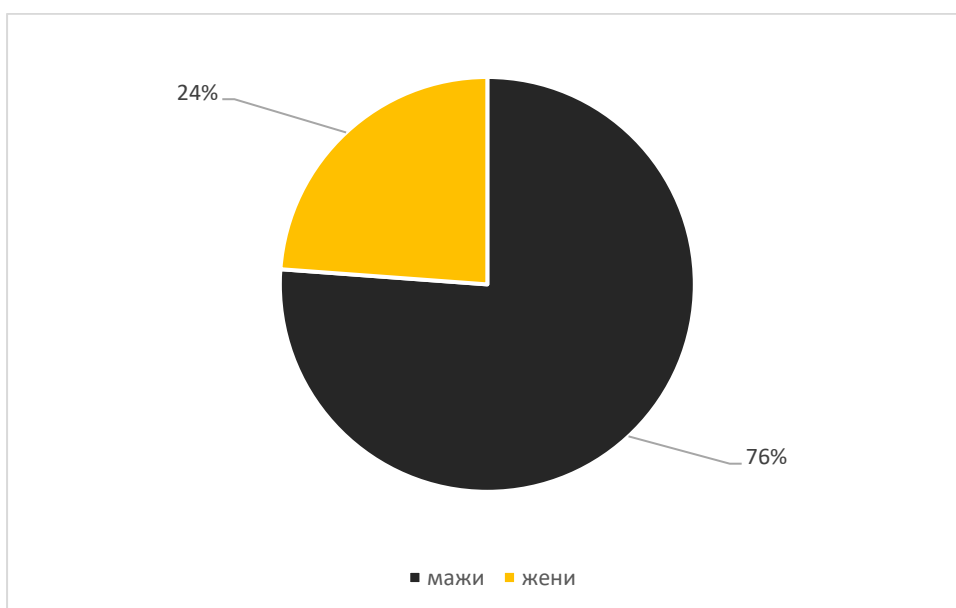
Вид на структура на управување	Просечен број на независни членови	Просечен процент на независни членови
Одбор на директори	1,7	31,7%
Надзорен одбор	1,7	34,7%

Разноликост на одборот

Во однос на застапеноста на жените во одборите, Одредбата 2.13 од Кодексот наведува дека друштвата ќе преземат мерки за да обезбедат дека имаат најмалку 30% жени членови на надзорните и управните одбори (или одборите на директори во едностепен систем) до 2025 година.

Приказот 16 ја прикажува застапеноста на жените во вкупниот број на членови на управните и надзорните одбори и одборите на директори на котираните друштва во 2023 година.

Приказ 16: Учество на жени во друштвата со двостепен и едностепен систем на управување

Овој сразмер меѓу мажите и жените, односно 24% жени и 76% мажи е забележан и во однос на извршите функции, односно 24% од извршните членови на одборите на директори и од членовите на управните одбори се жени.

Приказите 17 и 18 подолу ги прикажуваат моменталните нивоа на застапеност на жени како членови во двостепените и едностепени структури на одбори. За едностепените одбори, бројките се поделени помеѓу неизвршни и извршни членови на одбор на директори заради посоодветна споредба.

Приказ 17: Број на жени во друштва со двостепен систем на управување

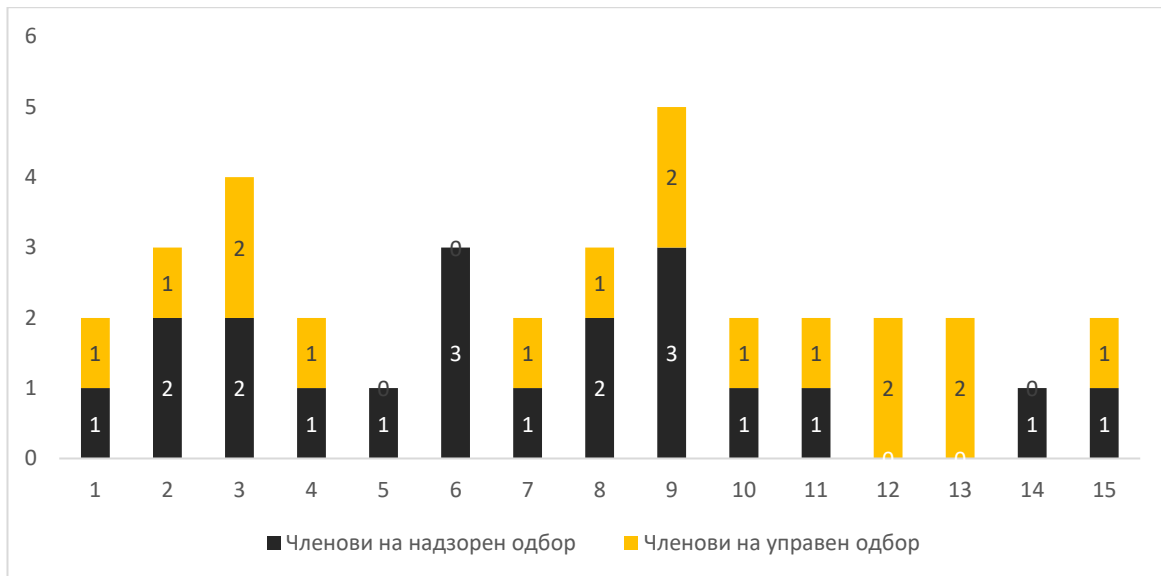
Двостепен систем на управување	0 жени	1 жена	2 жени	3 жени
Надзорен одбор	2	8	3	2
Управен одбор	3	8	4	0

Приказ 18: Број на жени во друштва со едностепен систем на управување

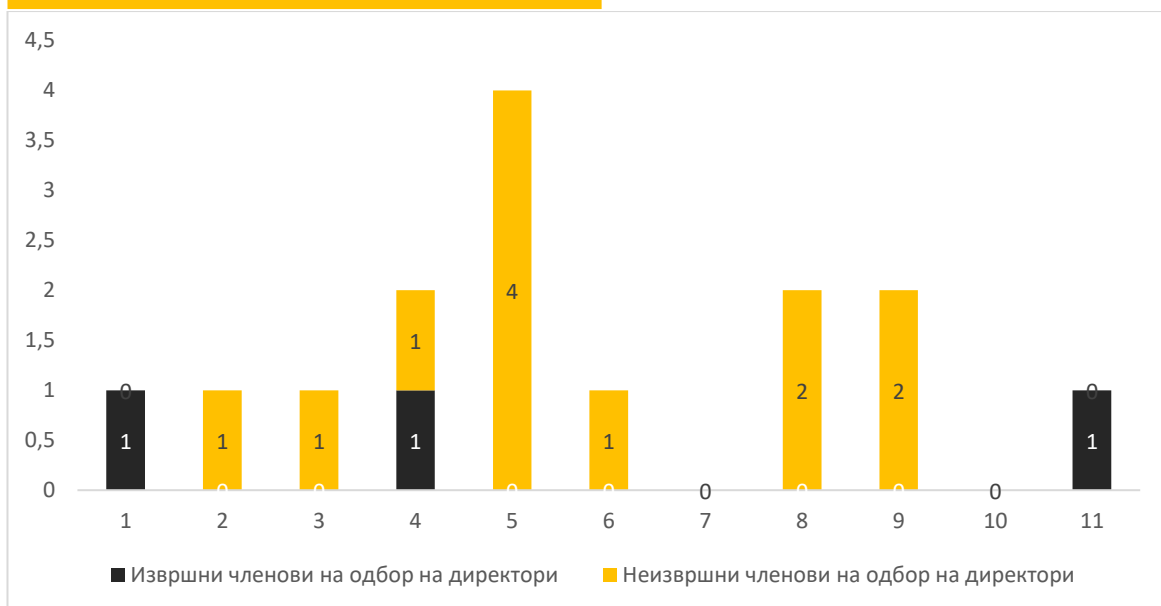
Едностепен систем на управување	0 жени	1 жена	2 жени	3+ жени
Неизвршни членови	4	4	2	1
Извршни членови	8	3	0	0

Приказите 19 и 20 подолу го прикажуваат бројот на жени како членови на одборот за секое од 26-те друштва (кои се анонимизирани). Како што покажуваат податоците, две друштва со едностепен систем на управување немаат жени како членови на своите одбори. Вкупно осум друштва немаат жени како извршни членови на одборите на директори од друштвата со едностепен систем на управување. Кај друштвата со двостепен систем на управување има три друштва каде што нема жени во управните одбори. Повеќето од овие друштва со едностепен систем на управување, вообичаено имаат помалку извршни членови во одборот на директори отколку што има членови во управните одбори кај друштвата со двостепен систем на управување.

Приказ 19: Вкупен број на жени членови на Надзорен и на Управен одбор во друштва со двостепен систем на управување

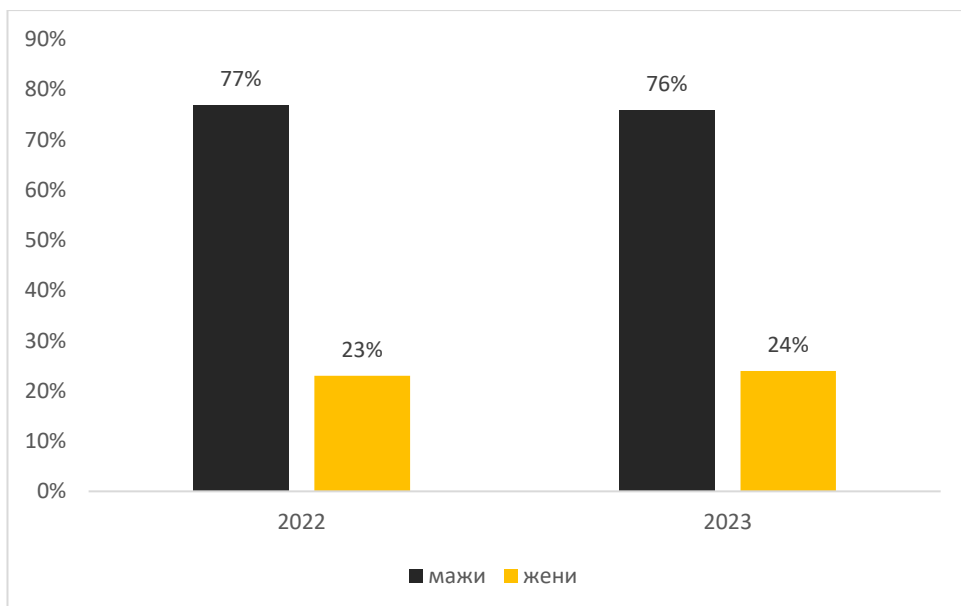

Приказ 20: Вкупен број на жени извршни и неизвршни членови во Одборот на директори во друштва со едностепен систем на управување

Во однос на застапеноста на жените во одборите во 2023 година од 24%, е забележано дека има минимално зголемување од 1% во споредба со претходната година, што може да се види во Приказот 21.

Приказ 21: Компаративен приказ за застапеноста на жените во органите на управување на друштвата во 2022 и 2023 година

План за сукцесија

Во Одредбата 2.17 од Кодексот е предвидено дека комисијата за избор и именување или Надзорниот одбор изготвува план за сукцесија на одборот, кој ќе биде вклучен во годишниот извештај. Сепак, вкупно само 6 друштва целосно се усогласиле со оваа одредба, а само 1 друштво одговорило дека делумно е усогласено. Од друга страна, 19 друштва не се усогласиле со оваа одредба и затоа оваа одредба има најниска стапка на усогласеност од овој дел на Кодексот од само 25%, којашто, сепак во споредба со претходната година бележи зголемување од 6%, односно во споредба за претходната година се зголемил бројот на друштва коишто целосно се усогласиле, а се намалил бројот на друштва коишто делумно се усогласени или не се усогласени.

Комисии на одборот

Одредбата 2.18 предвидува дека надзорниот одбор формира комисија за ревизија која е одговорна да врши надзор над управувањето со ризиците на друштвото, внатрешната контрола, финансиското известување и над работата на надворешниот ревизор. И покрај важноста на улогата на оваа комисија, 14 од 26 друштва сè уште немаат формирано таква комисија, а само 8 друштва формирале, додека останатите 4 друштва известиле дека се делумно усогласени.

Одредбата 2.19 предвидува надзорниот одбор да формира комисија за избор и именување за да го надгледува изборот и именувањето на членовите на надзорниот одбор, како и комисија за надоместоци и награди која ќе врши надзор над наградувањето на членовите на управниот одбор. Функциите на овие две комисии може да се комбинираат. Предвидена е и можноста, ако повеќе од половина од членовите на надзорниот одбор се независни, надзорниот одбор да може самостојно да ги извршува овие функции. Со оваа одредба целосно се усогласиле 8 од 26 друштва со тоа што формирале комисија за избор и

именување и комисија за надоместоци и награди, или комисија кој ги комбинира двете функции како што е препорачано во Одредбата 2.19, 16 друштва сеуште немаат формирано таква комисија и 2 друштва се делумно усогласени.

И оваа година, Одредбите 2.18 и 2.19 остануваат одредби со најнизок процент на усогласеност како и претходната година, со 38%, односно 35% стапка на усогласеност.

Оцена (евалуација) на одборот

На крај, Одредбата 2.25 од Кодексот предвидува дека еднаш годишно надзорниот одбор, комисијата за избор и именување или надворешен консултант специјализиран за корпоративно управување, го оценуваат надзорниот одбор.

Според информациите доставени од друштвата, вкупниот просечен процент на друштва кои извршиле евалуација на одборот е 48%, што во споредба со претходната година претставува зголемување од 5%. И оваа година, како и претходната, одредбата за евалуација е повеќе применета од друштвата со двостепен систем на управување отколку од друштвата со едностепен систем на управување, при што 53% или 8 од друштвата со двостепен систем на управување извршиле евалуација на своите надзорни одбори, наспроти само 36% или 4 од друштвата со едностепен систем за управување кои го направиле истото. Од објавените информации од страна на друштвата не е можно да се утврди колку од овие евалуации се направени од страна на надворешни консултанти, бидејќи иако има друштва коишто изречно навеле дали ангажирале или не надворешен консултант, има и друштва коишто не се произнеле по однос на тоа.

Делот 3 од Кодексот се однесува на Управниот одбор⁴, кој е одговорен за работењето на друштвото, за постигнување на предвидувањата и стратешките цели на друштвото, како и за одржување на добриот углед на друштвото, односно друштво коешто е одговорно и на коешто може да му се верува. Некои од одредбите во овој дел не се применуваат на друштва со едностепен систем на управување (со одбор на директори)⁵ (на пример, Одредбата 3.4 која се однесува на големината и составот на управниот одбор). Во секој случај, поголемиот дел од Делот 3 подеднакво се однесува и на извршните членови на одборот на директори.

Во просек, стапката на усогласеност за овој дел е 76%, што во споредба со претходната година претставува зголемување од 3%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 3, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 67%, за делумната усогласеност изнесува 13%, а за неусогласеност изнесува 20%. Во однос на претходната година, е забележано дека во овој дел е зголемен бројот одговорите за целосна усогласеност и на одговорите за неусогласеност, додека бројот на одговорите за

⁴ Во согласност со Прилог Б на Кодексот, во случај на друштва со едностепен систем на управување, упатувањата на управниот одбор треба да се толкуваат како упатување на извршните членови на одборот на директори на друштвото.

⁵ Согласно Прилог Б на Кодексот, одредбите од 3.3 до 3.6 не се однесуваат на друштвата со едностепен систем на управување.

делумна усогласеност е намален.

Одредбата 3.2 од Кодексот предвидува дека управниот одбор промовира корпоративна култура која поттикнува етичко однесување, почитување на прописите од сите вработени, и бара од друштвата да имаат етички кодекс којшто е објавен на нивните веб-страници. Применувањето на оваа одредба во 2023 година бележи подобрување во однос на 2022 година во сите три опции на одговори, односно бројот на друштва кои одговориле позитивно на истата се зголемил од 17 на 20, а бројот на друштва кои делумно се усогласени или кои не ја применуваат одредбата се намалил во двете категории на одговори од 5 на 3 друштва.

Одредбата 3.4 наведува дека комисијата за избор и именување или надзорниот одбор, треба да ја преиспита големината, составот и функционирањето на управниот одбор во текот на годината за која се известува. Оваа година 80% од друштвата со двостепен систем на управување известиле дека се усогласени со оваа одредба. Одредбата 3.5 од Кодексот утврдува дека комисијата за избор и именување ќе обезбеди членовите на управниот одбор да можат да посветат доволно време на своите должности. Доколку членовите на управните одбори имаат функции во одбори/органи на други друштва, информации за таквите функции мора да бидат објавени во годишниот извештај. Ваквите информации се содржани во годишните извештаи на 87% од друштвата со двостепен систем на управување, 13% од друштвата делумно известуваат за истото, а ниедно друштво не е неусогласено со оваа одредба.

Во однос на наградувањето на управниот одбор, Кодексот укажува дека е потребно друштвото да објави во годишниот извештај целосни и точни податоци за наградувањето на секој поединечен член на управниот одбор во претходната година. Усогласеноста со Одредбата 3.11 е 52%, при што некои друштва избрале да ги објават само комбинираните бројки за наградите на сите членови на управниот одбор или за извршните членови.

Големина на управниот одбор

Врз основа на информациите што ги објавија друштвата во однос на големината на управниот одбор и бројот на извршни членови во едностепен систем на управување, утврдено е следното:

Приказ 22: Број на извршни членови во едностепен систем на управување и број на членови во управен одбор во двостепен систем на управување

Систем на управување / тип на член	1-2 членови	3-4 членови	5-6 членови	7-8 членови
Едностепен систем на управување (извршни членови на одборот)	10	1	0	0
Двостепен систем на управување (членови на управниот одбор)	0	8	6	1

Постои очигледна разлика помеѓу просечната големина на управниот одбор на друштво со двостепен систем на управување (4,3 членови) и просечниот број на извршни членови

во одборот на директори на друштво со едностепен систем на управување (1,3 членови). Ниту едно од друштвата со едностепен систем на управување нема повеќе од 3 члена, додека има 10 друштва со двостепен систем на управување кои имаат повеќе од 4 членови во управниот одбор.

Дел 4: Судир на интереси

Процент
на усогласеност
96%

Овој дел од Кодексот предвидува дека е важно друштвата да имаат стабилни и транспарентни процеси на отстранување или управување со прашањата поради кои може да дојде до судир на интереси, со цел да им се влее доверба на акционерите дека нивните интереси и интересите на друштвото се заштитени.

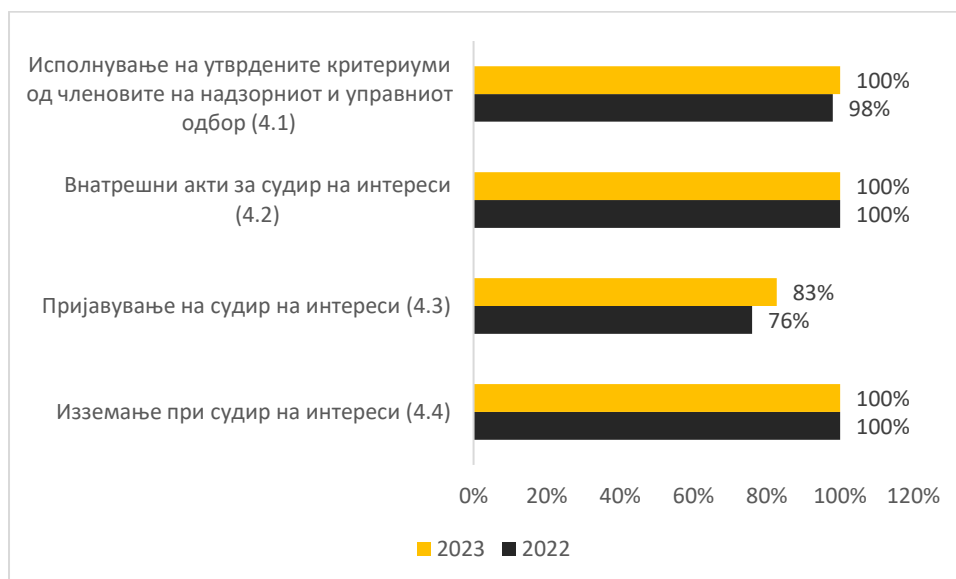
Генерално, според одговорите добиени од котираните друштва, овој дел има висока стапка на усогласеност, со просечен процент на усогласеност од 96%, што во споредба со претходната година претставува зголемување од 2%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 4, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 93%, за делумната усогласеност изнесува 5%, а за неусогласеност изнесува 2%. Во однос на претходната година, е забележано дека во овој дел се зголемиле одговорите за целосна усогласеност, а се намалиле одговорите за неусогласеност, додека одговорите за делумна усогласеност останале исти.

Во SEQ Прашалникот, 100% од друштвата изјавиле дека нивните членови на надзорниот и управниот одбор ги исполнуваат критериумите наведени во Одредбата 4.1. Дополнително, 100% од друштвата изјавиле дека целосно ја почитуваат одредбата 4.3 од Кодексот, односно дека претседателите на надзорниот одбор и управниот одбор биле информирани од членовите на одборот за каков било судир на интереси што директно влијае на интересите на друштвото. Исто така, 100% од друштвата изјавиле дека се усогласени и со одредбата 4.4 која бара членот на надзорниот одбор да се из земе од расправата и/или одлучувањето на состанок на надзорниот одбор при потенцијален судир на интереси.

Спротивно на тоа, 19 од друштвата известија дека целосно се усогласени со одредбата 4.2 која ги наведува различните прашања во врска со судирот на интереси што мора да бидат опфатени во внатрешните акти на друштвото, 2 друштва известија дека не се усогласени, а 5 друштва дека се делумно усогласени.

Во Приказот 23 е прикажан компаративен преглед за усогласеноста со одредбите на Делот 4, подготвен врз основа на дадените одговори од котираните друштва во прашалниците за 2022 и 2023 година.

Приказ 23: Компаративен преглед на усогласеноста со одредбите на делот 4 за 2022/2023

Дел 5: Ризик и контрола

Процент
на усогласеност
81%

Целта на овој дел од Кодексот е да осигура дека друштвата се способни да ги постигнат своите стратешки цели, да ги искористат можностите за раст и да обезбедат своето долгорочно постоење преку идентификување и управување со ризиците со кои се соочуваат.

Во овој дел, просечниот процент на усогласеност е 81%, што во споредба со претходната година претставува зголемување од 3%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 5, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 74%, за делумната усогласеност изнесува 13%, а за неусогласеност изнесува, исто така, 13%. Во однос на претходната година, е забележано дека во овој дел се зголемиле одговорите за целосна усогласеност, а се намалиле одговорите за неусогласеност и делумна усогласеност.

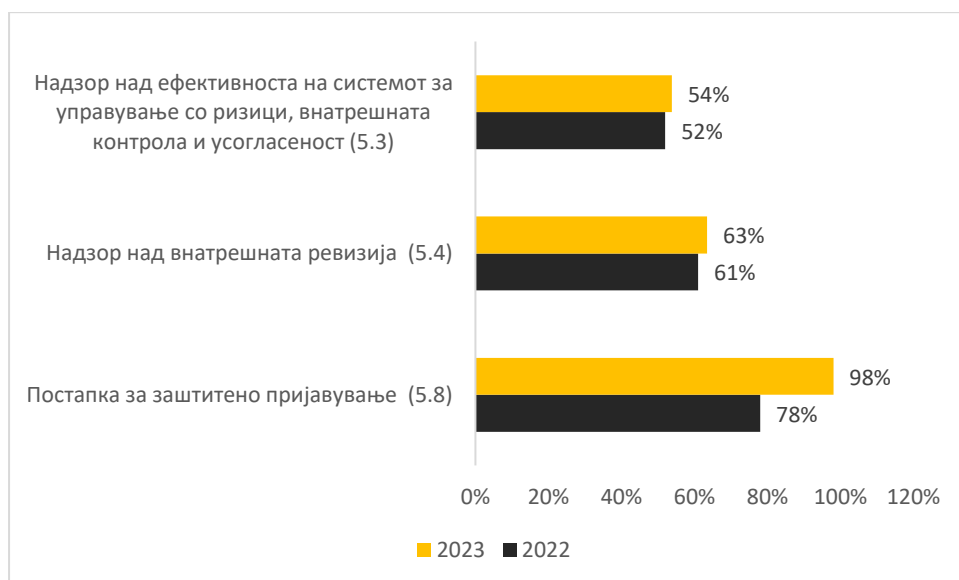
Во овој дел важно е да се напомене дека процентот на усогласеност со различните одредби варира, односно се движи од 46% до 98%, што во голема мера е резултат на поврзаноста на прашањата со прашањата од Делот 2 коишто се однесуваат на комисиите на одборот, или поконкретно комисијата за ревизија. Така на пример, во одредбата 5.3 се предвидува дека најмалку еднаш годишно, комисијата за ревизија ја разгледува ефективността на системот за управување со ризици, внатрешна контрола и усогласеност како целина и дава препораки до надзорниот и управниот одбор, доколку е потребно. Само 46% од друштвата изјавиле дека се целосно усогласени со оваа одредба. Притоа, овој процент се должи на фактот што само 8 од 26 друштва имаат формирано комисија за ревизија.

Ниту усогласеноста со одредбата 5.4, која предвидува дека надзорниот одбор мора да го одобри годишниот план за работа на службата за внатрешна ревизија, да именува раководител на службата за внатрешна ревизија и комисијата за ревизија да врши надзор над службата за внатрешна ревизија и над спроведувањето на нејзините препораки, не е многу повисока. Оваа одредба има стапка на усогласеност од 63%.

Одредбата 5.8 предвидува дека друштвото треба да има уредено постапка за заштитено пријавување извршено од укажувач за сторени, како и за сомневање за сторени прекршувања на законот, на внатрешните акти или на етичкиот кодекс на друштвото. Просечната стапка на усогласеност со оваа одредба е 83%, при што 73% од друштвата кои целосно се усогласени, 19% кои се делумно усогласени и 8% од друштвата не успеале да се усогласат со истата.

Во Приказот 24 е даден компаративен преглед на усогласеноста со посочените одредби во овој Дел од Кодексот, за 2022 и 2023 година.

Приказ 24: Компаративен преглед на усогласеноста со прашања од Дел 5 од Кодексот за 2022 и 2023 година

Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес

Процент на усогласеност
83%

Овој дел во Кодексот се однесува на начинот на кој активностите на друштвото имаат влијание врз сите засегнати лица, вклучувајќи ги вработените, клиентите, добавувачите, државните органи и пошироката заедница.

Просечниот процент на усогласеност за овој дел од Кодексот е 83% и во однос на претходната година бележи зголемување од 7%. Притоа, во вкупниот број на одговори за

одредбите во Делот 6, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 77%, за делумната усогласеност изнесува 11%, а за неусогласеност изнесува 12%. Во однос на претходната година, се забележува дека се зголемил процентот на друштва коишто се целосно усогласени, а процентот на друштва коишто се делумно или не се усогласени се намалил.

Одредбата 6.1 во Кодексот содржи повеќе препораки за комуникација со засегнатите лица, вклучително и дека управниот одбор мора да се погрижи да има ефективни механизми за идентификување на главните засегнати лица на друштвото и да осигура дека има редовна комуникација со засегнатите лица. Одредбата предвидува и дека треба да се објави резиме на остварената комуникација со засегнатите лица во годишниот извештај. Притоа, 20 друштва изјавија дека целосно се усогласени со оваа одредба, 5 дека делумно се усогласени и само едно друштво воопшто не е усогласено.

Одредбата 6.3 наведува дека друштвото треба да има внатрешни акти, политики и постапки кои се однесуваат на неговата одговорност за животната средина и општествените прашања, како и политики и постапки кои што ќе му овозможат на друштвото да ги идентификува материјални фактори и нивното влијание врз неговите активности. Одредбата понатаму предвидува дека тие треба да се преиспитуваат најмалку еднаш годишно од надзорниот и управниот одбор и да се објавуваат на веб-страницата на друштвото. Оваа одредба има 73% стапка на усогласеност. Притоа, 15 од друштвата целосно се усогласени, 8 се делумно усогласени, додека 3 од друштвата не се усогласени со одредбата.

На крај, одредбата 6.7 наведува дека друштвото треба да известува во годишниот извештај за прашања од областа на животната средина и социјалните прашања. Вкупната стапка на усогласеност е 98%, односно 25 од друштвата одговориле дека се целосно усогласени со оваа одредба, а само едно друштво дека е делумно усогласено.

Потенцираме дека при оценувањето на усогласеноста со оваа одредба и одредбите во Дел 7 од Кодексот, проверката на Берзата се однесуваше на податокот дали се објавени релевантни информации во Прашалниците, односно не беше извршена проценка дали тие информации се јасни или сеопфатни.

Во однос на информациите и објаснувањата коишто согласно овој Дел и Дел 7 друштвата треба да ги обелоденат, а имајќи ја предвид нивната важност за инвеститорите и другите засегнати лица, Берзата обезбеди насоки за ESG известување во [Водичот за ESG известувања](#). Овој Водич има за цел да им помогне на котираните друштва на Берзата во врска со повеќе аспекти поврзани со животната средина, општествените прашања и управувањето. Водичот за ESG известување, освен што дава генерални насоки за котираните друштва околу предметната проблематика, е дизајниран и како конкретна алатка за котираните друштва којашто ќе им помогне да постигнат целосна усогласеност со овој дел од Кодексот.

Приказот 25 дава компаративен преглед на усогласеноста по клучните ESG прашања чија примена ја наметнува Кодексот, подготвен врз основа на дадените одговори од котираните друштва во прашалниците за 2022 и 2023 година.

Приказ 25: Компаративен преглед на усогласеноста со клучните ESG прашања од Кодексот за 2022 и 2023 година

Дел 7: Транспарентност и објавување

Процент
на усогласеност
86%

Делот 7 од Кодексот ги содржи принципите, одредбите и препораките за тоа дека друштвото треба јавно да обелоденува точни и навремени информации за своето работење. Тоа подразбира дека на акционерите и потенцијалните инвеститори треба да им се овозможи пристап до редовни и веродостојни информации за да можат да ја проценат работата на друштвото.

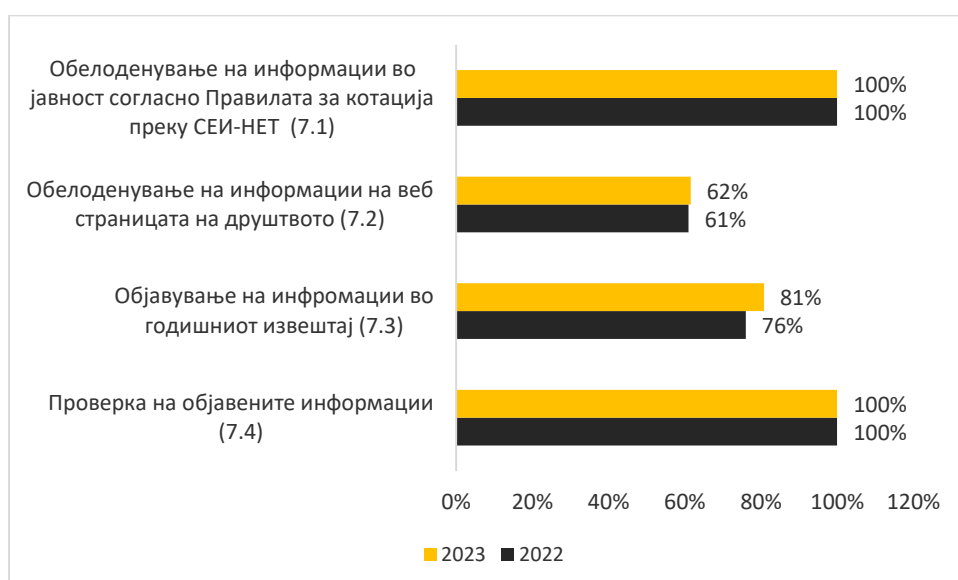
Во Делот 7, вкупниот просечен процент на усогласеност е 86%, што претставува зголемување од 2% во однос на претходната година. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 7, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 72%, за делумната усогласеност изнесува 28%. Во овој дел немаше друштва кои не беа усогласени. Во однос на претходната година, се забележува дека се зголемил процентот на друштва со целосна усогласеност со оваа одредба за 3%, а за исто толку процентот на друштва со делумна усогласеност се намалил.

Како што е забележано во прегледот на усогласеноста со овој дел од Кодексот, одредбите 7.1 и 7.4 се со 100% усогласеност, при што во овој дел има убедливо најголем број примери на друштва кои само делумно се усогласени со некои од одредбите. Ваквата делумна усогласеност веројатно се должи на одредбите 7.2 и 7.3, кои ги набројуваат различните информации што мора да се објават на веб-страницата на друштвото (7.2) и во годишниот извештај (7.3).

Имено, согласно одговорите, 16 од 26 друштва ги имаат објавено на своите веб страници информациите коишто Кодексот предвидува дека треба да бидат објавени на тој начин, а 7 друштва имаат објавено годишни извештаи во кои се содржани информации за коишто Кодексот предвидува дека треба да бидат составен дел на годишните извештаи.

Приказот 26 дава компаративен преглед на усогласеноста со одредбите од Дел 7 од Кодексот, подготвен врз основа на дадените одговори од котираните друштва во прашалниците за 2022 и 2023 година.

Приказ 26: Компаративен преглед на усогласеноста со одредбите од Дел 7 од Кодексот за 2022 и 2023 година

VI. ЗАКЛУЧОЦИ

Овој Извештај е втор по ред Извештај којшто Берзата го подготви за целите на следење на напредокот во корпоративното управување на котираните друштва коишто известуваат за примената на Кодексот. За разлика од претходната година кога бројот на котираните друштва кои ги исполнуваа условите за известување за примена на Кодексот изнесуваше 28, оваа година тој број се намали на 26 од вкупно 93 котираните друштва. Со цел да се нотира трендот во напредокот на усогласеноста на друштвата со Кодексот, во овој втор извештај се дава компаративна анализа на податоците за усогласеноста во 2022 и 2023 година.

Податоците за овој Извештај се собрани од котираните друштва преку нивните одговори на Прашалникот „примени или појасни зошто не си применил,“ (SEQ) и Прашалникот за корпоративно управување (GIQ) коишто се составен дел од Кодексот и коишто котираните друштва ги објавија на SEI-NET. При анализата на одговорите, користена е проценката што самите друштва ја наведуваат за нивната усогласеност со конкретните одредби од Кодексот.

Овој Извештај дава општа слика за преовладувачките практики на корпоративно управување на котираните друштва кои се должни да известат за примена на Кодексот, при што информациите за нивото на усогласеност со Кодексот во овој Извештај се однесуваат збирно за сите котираните друштва коишто известија за примената на Кодексот. Секое заинтересирано лице може да направи детална анализа на нивото на усогласеност на конкретно друштво, преку подетална анализа на прашалниците што тоа друштво ги има одговорено и коишто се објавени преку SEI-NET на интернет страницата на Берзата.

Компаративните групни податоци покажуваат мал напредок во усогласеноста со Кодексот на котираните друштва, генерално. Просечното ниво на усогласеност на друштвата со одредбите од Кодексот изнесува 79%. Ова е добар резултат за втората година по воведувањето на овој Кодекс и бележи благ пораст во однос на претходната година, кога просечното ниво на усогласеност беше 76%. Овој резултат ја покажува подготвеноста на повеќето друштва да одговорат на предизвикот за почитување на обврската за известување за примена на Кодексот и за имплементација на најдобрите практики во своите системи на корпоративно управување. При разгледување на овој процент на усогласеност многу е важно уште еднаш да се нагласи дека станува збор примарно за квантитативна анализа на одговорите добиени од котираните друштва, односно дека степенот на усогласеност произлегува од оценките и мислењата на самите компании. Со други зборови, без дилема сеуште постои простор за подобрување во иднина.

Извештајот дава информации за нивото на усогласеност со деловите од Кодексот и различните одредби од истите, на компаративна основа. Ако се погледне подетално, евидентно е различно ниво на усогласеност помеѓу различните делови од Кодексот, што делумно може да се објасни со тоа дали постојат слични одредби во важечката законска регулатива или во Правилата за котаџија на Берзата со одредбите предвидени во Кодексот. Онаму каде што постојат такви слични одредби, како на пример во Делот 1 (91% на усогласеност) и Делот 4 (96% на усогласеност), коишто опфаќаат прашања што се регулирани со закон, нивоата на усогласеност се генерално повисоки од деловите каде што има релативно малку постоечки барања или стандарди во законите, како на пр. како Делот 2 (70% на усогласеност) и Делот 3 (76% на усогласеност). Но и кај овие делови годинава е забележано благ пораст во процентот на усогласеност, што укажува на тоа

дека постои волја кај друштвата за постигнување на подобри резултати и во овие области во иднина. Исто така, овие разлики може да бидат резултат и на бројот на прашања во Прашалникот за секој од деловите на Кодексот. Така на пример, за Делот 2 во Прашалникот се содржани 34 прашања, додека за Делот 4 се содржани само 4 прашања, што е релативно мал број на прашања во споредба со поголемиот број прашања за Делот 2 или за некои другите делови од Кодексот. Разликите во нивоата на усогласеност со деловите на Кодексот се рефлектираат и во нивоата на усогласеност со поединечните одредби. Евидентирани се тринаесет одредби кои имаат 100% стапки на усогласеност, од кои три се во Делот 1, три се во Делот 2, две се во Делот 3, три се во Делот 4 и две во Делот 7. Од друга страна, петте најниските стапки на усогласеност се движеа од 25% до 38% и сите се во Делот 2 од Кодексот.

Со оглед на тоа што станува збор за Извештај којшто се однесува на втората година во која од котираните друштва се бара да го применуваат Кодексот, којшто пак содржи многу препорачани практики кои не се опфатени во важечката законска регулатива очекувано е стапките на усогласеност со некои одредби и оваа година да бидат пониски отколку што би биле кога Кодексот би постоел и би се применувал повеќе години. Од друга страна, евидентен е и импактот што најавените измени во законската регулатива и новините во корпоративното управување на друштвата го имаат на отпочнувањето со активности на друштвата за усогласување со одредени одредби на Кодексот, што од своја страна дава позитивен сигнал дека стапките на усогласеност во идните извештаи ќе достигнат уште повисоки проценти и ќе покажат подобрувања во корпоративното управување на котираните друштва.

Имајќи го сето ова предвид, може да заклучиме дека оваа година просечната стапка на усогласеност од 79% е сосема солидна, а благиот пораст во однос на стапката на усогласеност од 2022 година која изнесуваше 76% ни дава за право да заклучиме дека друштвата напредуваат во однос на нивното корпоративно управување. Она што го очекуваме во иднина од котираните друштва што известуваат за примена на Кодексот е да го подберат квалитетот на корпоративните практики што ги имаат и/или ќе ги воспостават раководејќи се од принципите што ги наметнува Кодексот и за истите да известуваат целосно, точно и објективно. Веруваме дека котираните друштва нема да се воздржат од целосната и конзистентна примена на Кодексот и дека во идните Мониторинг извештаи ќе биде забележан дополнителен напредок во однос на усогласеноста со Кодексот.

Берзата, од своја страна, продолжува со заложбите за промовирање на принципи и вредности кои значат подобро корпоративно управување и останува отворена за соработка со друштвата во насока на подобрување на квалитетот на известувањата од нивна страна. Се надеваме дека Кодексот им помага на компаниите да ги надградат своите деловни системи и процеси, да ги зајакнат механизмите на внатрешна и надворешна контрола, да утврдат ESG цели и да ги вградат ESG факторите во своите системи на управување, да ја подберат транспарентноста, а сето тоа во интерес на акционерите, раководството, вработените и воопшто заедницата во која работат. Доброто корпоративно управување е услов за остварувањето на одржливост и успех на долг рок и компаниите се свесни за тоа, што особено не радува. Ги охрабруваме да чекорат по тој пат без колебања.

Прилог 1: Листа на котирани друштва коишто имаат обврска да известат за примена на Кодексот за корпоративно управување на Македонска берза АД Скопје за 2023 година

Согласно член 42-а од Правилата за котација акционерски друштва коишто имаат обврска да известат за примена на Кодексот во 2023 година, се следните:

- 1 Алкалоид АД Скопје
- 2 Гранит АД Скопје
- 3 Комерцијална Банка АД Скопје
- 4 Македонијатурист АД Скопје
- 5 Макпетрол АД Скопје
- 6 Макстил АД Скопје
- 7 НЛБ Банка АД Скопје
- 8 Стопанска банка АД Скопје
- 9 ТТК Банка АД Скопје
- 10 УНИ Банка АД Скопје
- 11 Стопанска банка АД Битола
- 12 ОКТА АД Скопје
- 13 ВВ Тиквеш АД Кавадарци
- 14 Витаминка АД Прилеп
- 15 ЗК Пелагонија АД Битола
- 16 Либерти АД Скопје
- 17 Македонски Телеком АД Скопје
- 18 Македонија осигурување АД Скопје
- 19 Прилепска пиварница АД Прилеп
- 20 Реплек АД Скопје
- 21 Тетекс АД Тетово
- 22 Тутунски комбинат АД Прилеп
- 23 Фершпед АД Скопје
- 24 Хотели-Метропол АД Охрид
- 25 Цементарница УСЈЕ АД Скопје
- 26 Адинг АД Скопје